

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖGMAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 3 OKTOBER 1915.

HUFVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
ELIN WAGNER.

ANNA OSCÅR

EN TYSTNAD NÄKTERGAL

Vår operascen har fått djup sorg genom fru Anna Oscrås allt för tidiga bortgång. Hon var en sångartist som få — hennes härliga klockrena sopran, utmärkta sångkonst, skotad efter de bästa mönster, och natursanna dramatiska framställning skänkte en helgjutenhet åt hennes arbete, som gjorde henne till den stjärna hon var. Den plats hon efterlämnar vid Kgl. teatern blir ej lätt att fylla.

Anna Thulin hade ej nått mera än sexton år, då hon i november 1891 debuterade som Papagena i "Trollflöjten", i den gamla operabyggnaden. Det okonstlade och friska i hennes uppträdande och röstens ovanliga renhet och styrka samtade genast intresset kring hennes person. Efter att några år ha idkat sångstudier för Isidor Dannström och Signe Hebbe samt haft engagemang vid olika

scener, fästades hon 1896 vid operascenen, den hon alltsedan tillhört, med undantag för den korta tid, hon i Amerika förde den svenska sångens runor med den äran. Hennes repertoar omfattade det mesta af den gängse operalitteraturen, och hennes smidiga skaparförmåga tillät henne att tika förträffligt utmärka sig i den tragiska som den komiska operan. — Hennes minne skall tefva i hennes nobla och redbara konst samt ej mindre, hos dem, som stodo henne nära, i det intryck hon efterlämnat af en god människa med ett öppet naturfriskt väsen. Vi bifoga å nästa sida några varma erinringens ord från en af hennes kamrater i arbetet, operasångaren Henning Malm, hvilka må tjäna som ram kring de porträtt vi här meddela af den bortgångna konstnärinnan.

Salome. — Vaino i "Arnlojt". — Marie i "Regementets dotter". — Foto: Florman, Hamnqvist, Jæger.

Till minnet af

Anna Oscår.

TT UNDER INTRYCKET AF DEN sorg och förstämning, som en kär kamrats och väns allt för tidiga bortgång måste väcka, samla och kortfattadt återge de personliga intryck, man erfarit af denna kamrat och vän, är ej lätt, i synnerhet om, såsom fallet var med Anna Oscår, hennes karaktär ej hufvudsakligen gjort sig gällande genom rent yttre mer eller mindre originella drag, utan fastmer trädt oss till mötes genom sina inre hjärtevinlande egenskaper.

Jag minns, då jag gjorde mitt första inträde vid operan, hur jag med en viss fruktan och bäfvan nalkades dem, som nu skulle bli mina kamrater, hur jag kanske här och där mötte eller trodde mig möta ett bistert eller mindre välvilligt ögonkast. Men det första handslag, jag mottog af Anna, och den soliga, vänliga blick, som åtföljde det, tycktes mig lofva, att jag här skulle få en vän. Och blicken höll ord. — Ty en god kamrat utan allt svek och en varmhjärtad vän var hon!

Det var dessa egenskaper, som gjorde henne afhållen af alla, som gjorde henne till medelpunkt i kamratkretsen såväl under det allvarliga arbetet, då hon var en föresyn för alla, som då det gällde att uppåda oss till någon af de små kamratfester, där hon var själen, och där hon med sitt sprittande glada humör satte lif äfven i den trumpnaste. Men äfven under det dagliga kommandet och gåendet där nere på teatern var det en fröjd att möta henne. Ingen kunde som hon nicka ett vänligt god dag!

Om hennes framstående konstnärsskap, lika högt skattadt af såväl medarbetande som af publik och kritik, behöfver jag ej här orda.

Fru Oscår som Tosca. Hamnqvist foto.

Blott en sida af delsamma, en, som helt naturligt var mindre iögonenfallande för publiken, men värderades så mycket högre af dem som samarbetade med henne, skulle jag vilja vidröra: hvilken trygghetskänsla erfor man ej, när Anna Oscår stod på scenen! Blef man t. ex. hastigt inkastad i en uppgift och

då hade den turen att få sjunga och spela med henne, kunde man vara säker på, att hon med smidighet och förståelse tillmötesgick de detaljförändringar i sceneriet, som kunde förorsakas af den otillräckliga förberedelsen. Lika pålitlig var hon beträffande den musikaliska framställningen. Hon kom aldrig af sig och drog de andra i fördärfvet, utan var äfven i detta afseende ett absolut säkert stöd.

En dag i våras, det var närmare bestämdt på dagen ett halft år före hennes död, voro hon och några andra kamrater samlade hemma hos mig. Det var sista gången jag träffade henne utom teatern, och jag erinrar mig från tillfället en liten episod. Anna var munter och glad som alltid, men det var, som om glädtheten stundtals skulle blifvit trötande för henne. Vid ett tillfälle drog hon sig undan till ett afsides liggande rum, där hon slog sig ned, samspråkande med min dotter. De talade om sång och hon yttrade därvid att hon i allmänhet kände ett visst obehag af att sjunga i allt för stark belysning på scenen och tillade: "Mest tycker jag om att sjunga när det är mörkt." I samma ögonblick slocknade af någon anledning den elektriska lampen i rummet! — Var det kanske ett varsel?

Hvem kunde tro, då vi sjöngo tillsammans vid hennes sista uppträdande, det var i "Konung för en dag", och hon uppbar sitt parti med sedvanlig liflighet och osviklig sfånglans, hvem kunde då tro, att det var sista gången? Och nu är hon borta! Aldrig mer skall hon glädja oss med sin sång, aldrig mer skall hennes glada skraft klinga oss till mötes, men i ett ljusst och vänligt minne skall hon alltid lefva i våra hjärtan.

HENNING MALM.

Den förtrollade fågeln.

*Han sväfvade ensam i rymden,
högt på sin ensliga färd,
och blott som ett brus ur djupet
förnam han mänskornas värld.
Då fångades plötsligt hans öga
af sken, som ur jorden bröt,
och som af tvång från det höga
dit ned han sköt.*

*J hägn af den åldriga eken
en källa i dagen sprang,
och klar som ett vaknadt öga
den fågelns blick betvang.
Ej åter vingen han höjde,
ej åter rymden han fann,
men kvar i eken han dröjde,
i källans bann.*

*Det var som djupt i dess öga,
där världen speglad han såg
med stjärnornas färd genom natten
och skyarnas skimrande tåg,
det var som däri han funnit
en värld mer skön och stor
än den, hvars strålar brunnit,
där förr han for.*

*Hur ofta i fåfäng längtan
han stigit mot stjärnornas sken.
Här brunno de stora och nära
i källan under hans gren.
Det var som ett sagornas rike
nu öppnat för honom sin famn.
Fast seglande skyarnas like,
han hunnit sin hamn.*

*Så dröjde han, borta i drömmar,
och tiden rann och förgick,
men plötsligt en dag, när han sökte
den speglade källans blick,
fördunklad den var och sluten,
som vore det hat däri,
och då var förtrollningen bruten
och drömmen förbi.*

*Då tyfte han åter sitt hufvud,
och harmen steg i hans bröst.
Från eken han såg öfver vidder
af kall och strålande höst,
och, buren af harm och smärta,
han steg öfver höstblå värld
och prisade högt i sitt hjärta
sin ensamma färd.*

Albert Henning.

Prenumerationspris: Vani. upplagan: Helt år ..... Kr. 6.50 Halft år ..... » 3.50 Kvartal ..... » 1.75 Månad ..... » 0.75		Praktupplagan: Helt år ..... Kr. 9.— Halft år ..... » 4.50 Kvartal ..... » 2.25 Månad ..... » 0.90		Iduns byrå o. Expedition, Stockholm, Mästernammsgatan 45. Redaktionen: Riks 1646. Allm. 9803. Expeditionen: Riks 1646. Allm. 6147. Kl. 10-4. Kl. 9-6. Red. Högman: Riks 8660. Allm. 402. Annonskontoret: Riks 1646. Allm. 6147. Kl. 11-1. Kl. 9-6. Verkst. direktören 11, 11-1. Riks 8659. Allm. 4304.		Annonspris: Pr millimeter enkel spalt: 25 öre efter text. Utländska annonser: 30 öre å textside. 30 öre efter text. 35 öre å textside. 20 % förh. 20% förhöjning för särsk. för särsk. begärd plats.	
---	--	---	--	--	--	--	--

Ett besök hos

MED FLERTALET människor är det så, att tiotal år de passera helt enkelt betyda deras ungdom, deras ålderdom, deras hälsa, sjukdom, fattigdom, välstånd, sorg och lycka och intet mer. Medan åter andra stå i så nära kontakt med tidens strömningar, att de vid en återblick på sitt lif icke kunna skilja det från hvad som lefde i tiden och icke heller kunna tänka sig det i något annat sammanhang. En sådan människa är fru Gurli Linder, som i dagarna, närmare bestämdt den 1 oktober, fyller 50 år. Kända svenska kvinnors födelsedagar kunna numera konstateras i uppslagsböcker, och särskildt när det gäller en människa som fru Gurli Linder är detta en fördel, ty skulle man räkna efter det myckna hon hunnit med och upplevat, vore man frestad att tillräkna henne ett långt vörnadsvärdare antal år, men skulle man döma efter hennes spänstiga sinne och ungdomliga yttre måste man i stället räkna orätt åt andra hållet. När fru Linder berättar om sitt lif, blir det en historia om Stockholms 70- och 80-tal och ända upp till nu.

De första årtalen äro hennes eget Stockholm, de senare kanske mera hennes unga döttrars.

Vid fem års ålder flyttade Gurli Linder med sina föräldrar till Stockholm och har sedan dess varit en trofast och intensiv Stockholmsbo. Man vet inte riktigt, om man skall ta på fullt allvar hennes försäkran, att riktig hemkänsla har hon endast haft för sitt barnoms hem i Nerike. Ty den plats man känner och älskar, där man växer upp och blir människa, där man arbetar, känner hela världen och har ganska trefligt — där är väl ändå ens hem?

Från ett hörnfönster i hotell Rydberg, där den 5-åriga lilla flickan tog in med sina föräldrar vid flyttningen, fick hon sin första öfverblick öfver Stockholm. Hon kom alltså genast in i medelpunkten och har sedan hållit sig där.

I Karl XV:s lilla borgerliga, rojalistiska och gemyliga Stockholm växte fru Linder upp, beundrade vaktparaden och viftade åt de kungliga Djurgårdskortägerna, ryste åt de fina eldsvådorna, men fick också tidigt och ofta besöka gamla operan och nya nationalmuseum i sin fars sällskap. Stor-Stockholm låg ännu och drömde med slumrande tomvärden, man kunde bo vid Nybrogatan, men där slutade också all ära och redlighet.

Efter att i en mindre skola haft Strindberg som lärare — en nitisk och dugande sådan — kom fru Linder, tidigt föräldralös, som pensionär till den bekanta Hammarstedtska pensionen i Brunkebergs hotell, som upptagit Zanderska pensionens traditioner. Det präktiga Hammarstedtska hemmet blef därefter den unga flickans och döttrarna i huset hennes systar. I Danviks prästgård gick hon och läste för kyrkoherde Hammar-

W. Lamm foto.

stedt, och där bodde hon äfven sedan hon blifvit inskrifven vid Högre lärarinneseminarieriet och börjat studierna där i kamratskap med bl. a. Selma Lagerlöf.

Nu äro vi inne i åttiotalet och i den tid, som formade deras sinnen, som då voro unga, efter sin säregna prägel. Fru Linder älskar sitt åttiotal, då ungdomen var radikal, oppositionslysten men också full af entusiasm för att göra positiva insatser och bygga världen ny.

— Genom striden för våra åskådningar mot den äldre generationen, som icke ville ge plats en tum för de nya tankarna, härdades vi, säger hon, på ett sätt, som ungdomen sedan icke haft tillfälle till. Vi, som genomgick den kampen ha ju tvärfom uppfostat våra barn efter den principen, att de äldre skola följa med och förstå de unga, vara unga med dem.

Fru Linder vill gärna ta åttiotalet i försvar mot dem, som kalla det negativt, pessimistiskt, nedrivande. Och det är ju alldeles riktigt förresten, inte rifver man ner, om man inte är optimist och tror på något bättre, pessimisten ids minsann, om han är tvättäkta, hvilket för öfrigt är sällan, inte röra ett finger. Hon anser att åttiotalet dock startade mycket af det, som senare tider byggt vidare på. Och hon kan bestyrka det med att nämna en mängd nya företag, af hvilka hon själf varit med i många.

Det var den intellektuella anspänningens tid. Då diskuterades allt mellan himmel och jord, då lancerades och startades samskolorna, då grundlades i Stockholms högskola ett modernt universitet, då bröt en ny konstruktiv genom och en helt ny litteratur, som tog upp nya problem till behandling. Då startades dräkthereformföreningen och föreningen för ett naturligt lefnadssätt samt arbetareinstitutet.

När kvinnorörelsen fick sin centralorganisation med Fredrika Bremerförbundet, som

Gurli Linder.

begynte med "ett mycket ödmjukt program", blef fru Linders insats att vara studieledare i svenska och litteratur i förbundets hemstudiekurser. Fru Linder hade då nyligen ingått äktenskap med lektor Nils Linder, som varit hennes lärare vid seminariet, och det var han, som öfverflyttade uppdraget, hvilket han blifvit erbjuden af fru Adlersparre, till sin hustru. Det bestod i att per korrespondens ge kriaämnen, rätta uppsatser och vägleda i litteraturen ett antal unga kvinnor, som sutto isolerade på landsbygden. Arbetet var mycket drygt, eftersom det skulle utföras samvetsgrant, och kursafgiften var 15 kr. pr te min. Det kan här nämnas, att lektor Linder under de första åren af förbundets verksamhet var fru Adlersparres rådgifvare i mångt och mycket, det var hennes princip att aldrig företaga något utan att ha rådfört sig med omdömesgilla män. Genom att vädja till dem, vann hon deras bevägenhet, och på det sättet gick det långsamt

men säkert framåt. Hur dessa för våra förhållanden så ödmjuka och försynta kvinnosakskämpar kunde väcka en sådan anstöt t. ex. hos Strindberg förefaller svårfafligt. Fru Linder betygar också att den modernt anstuckna kvinnans hållning inför mannen icke var det minsta aggressiv. Hon begärde blott att få betraktas som hans kamrat och dela hans intressen. Eroliken blef visserligen intellektuellt färgad, men vi senare tiders barn misstänka, att om dess vägar gingo öfver Ibsen och de nya samhällsproblemen, hittade den nog fram ändå.

De sällskapliga sammanslutningar, som då kommo till stånd, voro ett försök att reformera sällskapslifvet i detta supéernas tidevarf, då man satt från 7 till 11 och väntade på den tunga måltiden, som till på köpet serverades vid "gående bord". Nu ville man förenkla vanorna, ge samvaron en intellektuell anstrykning med föredrag och musik. Fru Linder deltog med sin man lifligt i detta behagliga reformarbete såsom medlem af sällskapet Heimdal och Kråkorna och längre fram Nya Idun, där fruarna Edgren och Agrell och Ellen Key förde spiran och där Sonja Kovalevski lyste som en stjärna. En form för sällskapslif, som då förekom, var de stora mottagningarna, som höllos i hem sådana som det Retziuska, Curmanska, Linnellska, Palmeska, och till hvilka nutiden icke tyckes ha någon motsvarighet.

Att ingången till 90-talet gjorde någon märkbar förändring i tillvaron, vill fru Linder inte gå in på. Man fortsatte hvad 80-talet begynt och försummade ungefär hvad det försummat. Man bodde som då fullt och ohygieniskt, omgifven af fula saker, man åt sina buljonger och rostbiffar och hade ylle närmast.

— Hvad litteraturen angår, säger fru Linder, så är det ett misslag att vi inte uppskattade Heidenstam eller den nya Leverlin och Selma Lagerlöf. Min man och jag t. ex. sutto uppe en hel natt och läste Heidenstams första ma-

Låt kemiskt tvätta och pråssa Edra kostymer hos oss och Ni blir belåten.

Örgryfte Kemiska
Tvätt- och Färgeri Aktiebolag Göteborg

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:
Finare Post-, Skrif-, Kopier- och Tryckpapper samt kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

nuskript, som vi fått låna af Albert Bonnier, och vi begrep det!

Fru Linders egen litterära debut inföll 1890 och i Idun, där hon publicerade en liten artikel med titeln "Bort med släpen". När sedan hennes döttrar växte upp och skulle förses med läsning, började hon intressera sig för ungdomslitteratur och trädde i opposition mot den söndagsskoleaktiga smak, som då var rådande. Hon utgaf själf längre fram "Våra barns nöjesläsning", som hon f. ö. nu skall omarbete, då den är för gammal, och har ända sen 90-talet recenserat ungdomslitteratur i Dagens Nyheter. År 1911 blef hon ledamot af en kungl. kommitté för spridande af god och billig nöjesläsning och är ledamot af folkförbundets bokförmedlingsstyrelse. År 1906 utgaf hon "Kvinnofrågan i Sverige 1845—1906" och år 1914 "Kvinnan och dess bestämelse för 100 år sedan", som då recenserades i Idun. Dessutom har fru Linder skrivit och skrifer alljämt uppsatser i tidskrifts- och dagspressen i olika ämnen. Hon säger själf, att hon har för mycket skepsis, för litet hänförelse för att kunna ägna sig brinnande och uteslutande åt en enda sak. Därmed må vara hur som helst, en god journalists egenskaper af klarhet, reda och mångsidigt, vaket intresse, besitter hon i hvarje fall. Vår uppsats har blifvit lång, och dock skola säkert fru Linders många personliga vänner sakna däri allt som kunde sägas af dem själfva om henne och hennes hem. Finge de ordet, som stå henne nära, blefve säkert vår femtioårshyllning — som vi avsluta med en vördnadsfull lyckönskan och tack för godt medarbetarskap — icke en artikel, utan en bok eller en serie böcker.

ELIN WAGNER.

"God plats".

IDUNS AFDELNING FÖR PLATSANNONSER har under de många årens lopp förvärfvat åt tidningen en af andra tidningsorgan väl ofta omstridd men aldrig eröfrad plats som Sveriges förnämsta och mest anlitade organ för förmedling af speciellt kvinnlig arbetskraft. Det är där husmödrarna annonsera efter hjälp i sitt hem, det är där hemmen annonsera efter husmödrar, skolorna efter lärarinnor, sociala företag efter lämpliga krafter. Det är Idun den arbetsökande unga flickan först studerar, när hon vill ha en plats, dit hon sänder sin annons. Och att arbetsgivare och arbetssökare ständigt möta hvarandra genom Iduns förmedling, därpå erhåller vår annonsafdelning ständiga bevis. Att så är sprides af annonsörerna och på det sättet har afdelningen år för år vunnit i förtroende hos allmänheten.

Ett, om man så vill, smickrande bevis på att våra konkurrenter ha samma åsikt, hålla vi i dag i våra händer. Det ganska aktningvärda antal platsannonser, som pryder konkurrentbladet äro nämligen alla med två undantag klippta ur föregående veckors Idun och den, som skulle bli mest förvånad öfver att finna dem där blefve troligen annonsören själf! Detta kallar tidningen med någon naivitet för "vår platsförmedlings afdelning", — vi skulle snarare vilja påstå att den är vår. Afsikten — att förleda allmänheten att tro att tidningen i hast blifvit ett anlitadt platsförmedlingsorgan — är tydlig nog.

Men vi kunna icke undertrycka den reflexionen att en tidning, som kan begagna sådana metoder, måtte ha — god plats på annonsafdelningen.

Signe Thiel.

Två sorgebud.

RU SIGNE THIEL ÄR DÖD. Efter blott ett par dagars sjukdom. Det förefaller ofattligt för den som senast för någon månad sedan skildes från henne i hennes lilla sommarhem på Borgholm. Hvitklädd, blond och leende stod hon i solljuset med ett vitklädt barn vid hvardera handen på den med murgröna omslingrade verandan.

Kvällen förut hade hon dock pekat ut den plats på Borgholms gamla skuggiga kyrkogård, där hon önskade bli begravnen. Ty med naturen på Öland kände hon sig besläktad, som hon uttryckte sig, och i dess jord kommer hon snart att hvila... Men hur bekant och nära hon nu som allid talade om döden, föreföll hon trots sin sprödhed och sina blåa ögons ängsligt fjärrskådande blick så märkvärdigt ung och spänstig, att vännerna icke ville taga hennes ord på allvar.

Signe Thiel var konstnärinna. En framstående sådan! Kanske kunde hon blifvit en författarinna. Hon hade sett djupt in i tillvaron och skildrade lefvande det hon varit med om. Kanske kunde hon blifvit skådespelerska. Hennes graciösa gestalt och klara milda stämma, som hade de vackraste tonfall, skulle troligen lämpat sig för scenen. Hennes öde hade emellertid gestaltat sig anörnlunda. Hon blef konstnärinna — i att gifva.

Den sällsynta förmågan att gifva med en finess och en glädje, som gjorde gåfvan lätt att taga emot, den hade hon i högsta grad. Hon gaf af sitt mångfaldiga, fladdrande sinnes rikedom, af sin tid, af sina tankar, af sin allid öppna börs. Hon skänkte icke endast när någon behöfvande knackade på hennes dörr. Hon sökte alla tillfällen att sprida glädje, att uppmuntra och stödja. Hos henne fanns intet af förutfattad mening. Hennes konstnärliga väsen, facetteradt som stenarna på hennes hvita händer, satte sig utan svårighet in i de mest skilda åskådningar.

Ej allt undra på att de yngre konstnärerna, hvilkas första steg hon tack vare sin makes frikostighet kunde uppmuntra, såsom Oscar Bergman, David Edström, Armand Point — för att taga några namn ur högen, i henne sågo en slags skyddsgudinna, medan hon var en kär vän och kamrat för Oscar Leverlin och Verner von Heidenstam, Hjalmar Söderberg, Alf och Gärda Wallander, Marika Sjönerstedt, Carl Larsson, Lundegård och många andra. Hela förra vintern låg den stackars Eugène Jansson förlamad och knappt

Mercedes de Castro Feijo.

en dag gick förbi utan att fru Thiel besökte honom. Hon undvek aldrig någon af sina själftagna plikter. Och de voro icke få, ty hon var trofast både mot lefvande och döda.

Från de härliga salarna i villan på Blockhusudden, där hon så älskvärdt gjorde les honneurs, for hon gärna under sommarmånaderna till det lilla huset i Borgholm och lefde i stillhet med de sina. Här var det också döden kallade henne.

Mätte höstens vackra röda blad sakta falla ner öfver den kulle, som täcker hennes stoff!
ANNA LEVERTIN.

EN ANNAN INOM HUFVUDSTADENS SOCIETÉSKRETSAR bemärkt kvinna, m:me Mercedes de Castro Feijó, maka till Portugals envoyé extraordinarie et ministre plenipotentiaire i Stockholm Antonio de Castro Feijó, afled härom dagen efter en längre tids sjukdom. M:me de Castro Feijó, som var dotter af dåvarande kaptenen vid Andra lifgardet John Malcolm Levin, gifte sig för femton år sedan med den portugisiska ministern och har vid hans sida fyllt en bemärkt plats inom hufvudstadens sällskapslif, personligt intagande som hon var och med stor förmåga att representera. Närmast sörjes hon, utom af maken, af två barn, en gosse och en flicka, moder och syskon.

Pröfva **Tuppens Zephyr**

och Ni köper ingen annan.

CEREBOS SALT

Två eller tre burkar räcker för en medelstor familjs alla måltider under ett helt år.

BEATRICE ZADE ~ "CAROLINES" FÖRFATTARINNA

Beatrice Zade.

Caroline.
Efter en oljemålning af F. A. Tischbein.

vid universitetet i Jena, doktor Adolf Zade, och blef år 1910 hans hustru. Sedan dess har fru Zade varit stadigvarande bosatt i Jena och funnit sina vänner främst bland de litterärt intresserade inom universitetskretsarna. Hon är själf ledarinna för en liten litterär förening bland universitetets damer, stiftad för att främja kännedomen om det bästa inom den moderna tyska litteraturen. Hon har därigenom kommit att nära följa med den tyska litteraturen och är särskildt entusiastisk för några moderna tyska skriftställarinnor: Ricarda Huch, Clara Viebig och Helene Böhlau bl. a. Fru Zades intresse för den tyska romantikens personligheter var dock icke utfömdt i och med att hon skref sista kapitlet i "Caroline" Tvärtom är hon nu sysselsatt med ett nytt arbete, denna gång öfver Bettina von Arnim, hvars personlighet tillhör den yngre romantiska skolans historia. Detta ar-

FÖRRA VINTERNS BOKMARKNAD riktade vår personhistoriska litteratur med ett arbete om den äldre tyska romantikens mest fängslande kvinnogestalt, Caroline, Schlegels och Schellings älskade. Arbetet var ett svenskt original: författarinnan, som bär det utländskt klingande namnet Beatrice Zade, är svenska till börden ehuru hon genom gifte sedan några år tillhör universitetskretsarna i Jena.

Den intagande Caroline måste ju genast på detta sitt besök i Sverige vinna intresserade beundrare och med nöje hälsas af gamla bekanta. Framför allt böra de kvinnliga läsarna ha fördjupat sig i skildringen af hennes skiftande lif med dess rikedom och dess sorger, en skildring mera spännande och med djärfvare effekter än dem som vanligen bjudas i nutida romaner, och där det dåtida Tysklands stora namn förekomma som medspelare.

Carolines framgång berättigar oss till att antaga att en presentation af författarinnan, som förmedlade den angenäma bekantskapen för den stora publiken, bör vara af intresse för vår läsekrets.

Fru Beatrice Zade har i dagarna gästaf Stockholm för första gången på sju år.

År 1908 reste hon nämligen ut till Tyskland, då fröken Beatrice Bäcklund, i afsikt att studera vid universitetet i Jena.

Hon hade i Sverige tagit studentexamen och genomgått högre lärarinneseminariet samt vistats på Trolleholm någon tid i egenskap af litterär sekreterare åt grefve Trollebonde. I Jena åhörde hon en föreläsningsserie om Caroline, och det var den, som gaf henne impulsen till hennes bok. Den stad, där Caroline lefvat flera år af sitt lif, var också rätt miljö för den, som ville fördjupa sig i studiet af Caroline och hennes samtid. Förstudierna till Caroline och arbetet på bokens fullbordande togo fem år och resultatet blef det digra, intressanta arbete, som i fjol utkom på Hugo Gebers förlag.

Under denna tid hade fröken Bäcklund lärt känna sin nuvarande make, privatdocenten

bete beräknar hon att få färdigt inom ett år.

Kriget stör icke det vetenskapliga arbetet vid universitetet i Jena, lika lifet som det i någon nämnvärd mån förvandlat det dagliga lifvets gång, berättar oss fru Zade. Detta trots att många både af lärare och studerande äro ute i fält. En skillnad är att de kvinnliga studerande äro mångdubbelt flera än vanligt. Ja, det finns professorer, som nu få föreläsa inför endast kvinnliga åhörare.

Fru Zades uppfattning om den tyska kvinnan och hennes ställning under kriget och före motsäger i viss mån den här hemma gängse. Hon anser, att den tyska kvinnan hittills snarare varit bortskämd än motsatsen, den tyska öfverklassflickan går från ett godt hem till ett annat, från föräldrarnas till makens, utan att tänka på att det kunde vara annorlunda och anser, att en tryggad ställning och en man, som bär henne på händerna, är hennes själskrifna rätt blott därför att hon är kvinna, utan att hon behöfver beflita sig om att utveckla sig själf och göra sig sin lycka värdig. Men med kriget, som kommer att göra tillgången knapp på män, blir enligt fru Zade, ställningen annorlunda. Den tyska kvinnan kommer att tvingas att rycka upp sig, höja sig själf, lefva för sig själf om så blir nödvändigt. Omedvetet kommer täflan om männen att tjäna hennes andliga utveckling.

För den, som lefver, skall det onekligen bli intressant att se!

Om förhållandena i Tyskland för öfrigt berättade fru Zade som sin uppfattning, att svenskarna alljämt äro mycket älskade i Tyskland, och att det att vara "eine Schwedin" i och för sig är en rekommendation, en nyckel till tyska hjärtan. Men när den, som försäkrar detta, själf är en charmant, älskvärd och intagande dam, så måste man naturligtvis undra, om hon trots sin vetenskapliga skolning är i stånd att fullt objektivt skilja på den älskvärdhet, som kommit henne till del i hennes egenskap af svenska, och den, som är betingad af hennes personlighet.

E. W.

Det är blommor vid vägen...

*Det är blommor vid vägen som mänskorna gå,
blommor, som lysa och dofta,
det är röda och hvita och gula och blå.
Mänskor, ack aldrig för ofta
vi glädja oss åt de blommorna små!*

*Så många som icke ha ögon att se
vandra blott, vandra och vandra.
Nej, låter oss stanna på vägen och le
mot blommorna och mot hvarandra
och låter oss lefva och vara som de.*

*Se vägen är dammig och vandringen lång.
Låter oss blommorna plocka
och låter oss sjunga en vandringssång
och ej våra hjärtan förstocka,
ty vägen och vandringen sluta en gång.*

*Det är blommor vid vägen vi mänskor gå,
blommor, som lysa och dofta,
det är röda och hvita och gula och blå.
Mänskor, ack aldrig för ofta
vi glädja oss åt de blommorna små!*

Nils August Flodén.

Pellerins Växt-Margarin

ersätter det finaste mejerismör.

Bästa, drygaste och hållbaraste fabrikatet.

VÅRT NYASTE BANKPALATS

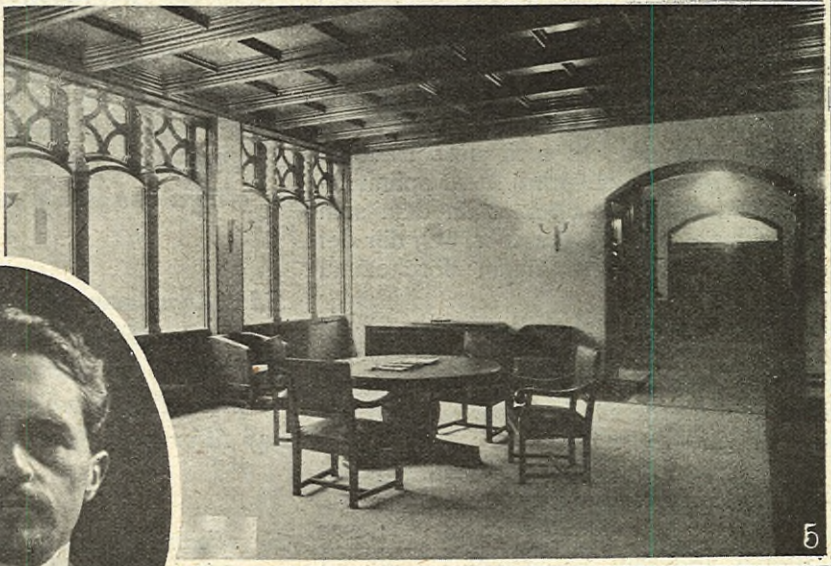
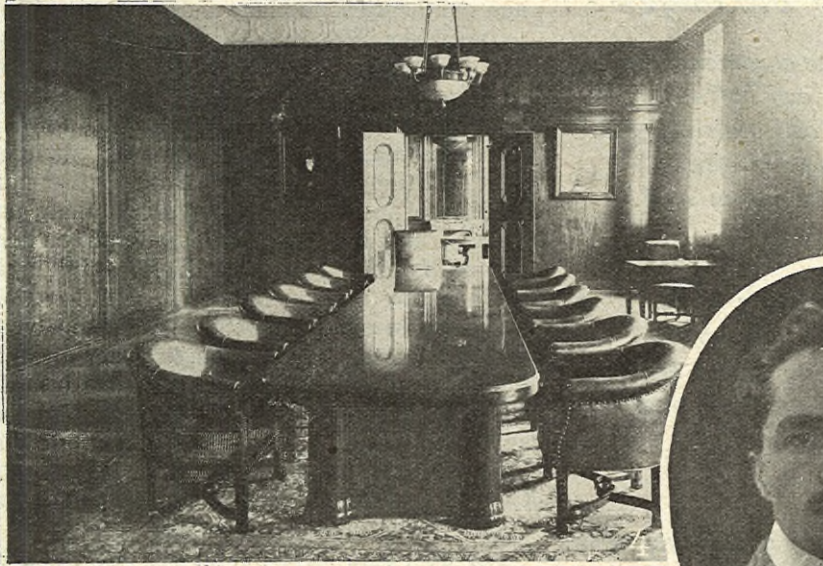
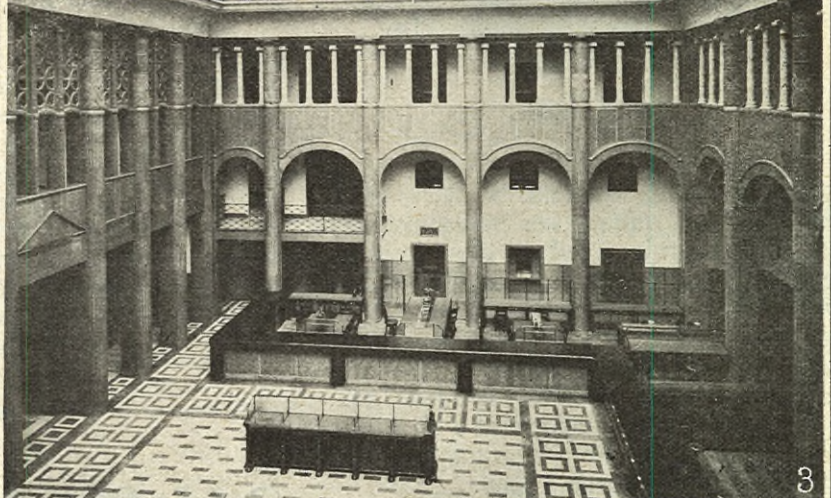
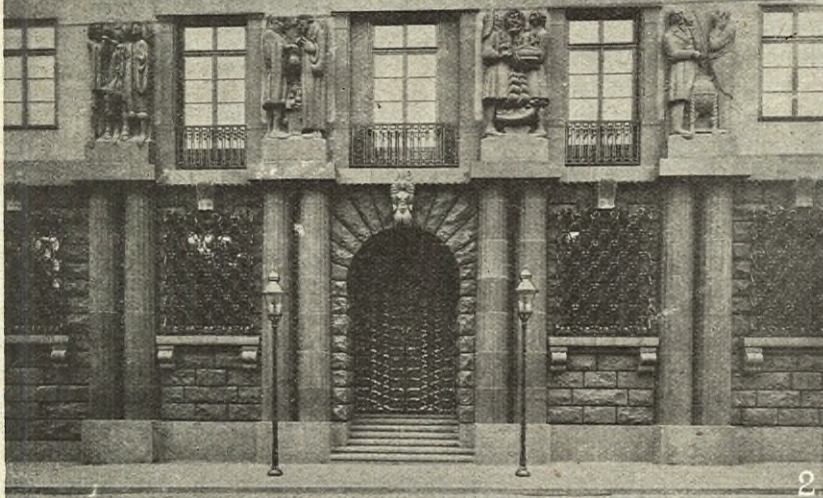
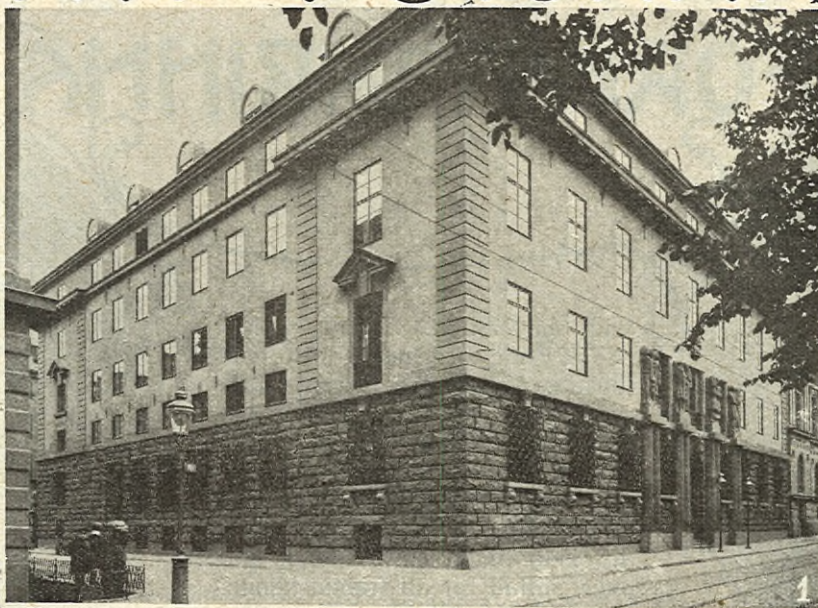
Stockholms Enskilda Banks

ENSKILDA BANKENS NYA palats vid Kungsträdgårdsgatan har i dagarna tagits i bruk. Den ståtliga byggnaden blir för betraktaren till ett monument öfver våra dagars svenska arkitektur och ett nytt bevis på att vi upplefva en arkitekturs renässans. Ingen skall längre kunna förneka att vi äga en modern svensk stil. Bäst man klagade öfver att den fattades, så fanns den där, icke konstru-

hufvudkontor vid Kungsträdgården.

dessa, tvärtom är kärleksfull omsorg om detaljerna just kännetecknande för våra moderna byggnadsverk. Han har också en uppdrifven handtervkskicklighet att räkna med till sin hjälp.

Vid Enskilda Bankens nybyggnad har arkitekt Tengbom kunnat arbeta med de gedignaste och dyrbaraste materiel som stå att få. Den stora bankhallen, som är ovanligt

erad, icke konstgjord men vuxen ur tiden, ofrånkomlig, lefvande, så lefvande, att den kan låna hvad som hälst, och det blir genast dess eget. Det är synd om dem — däribland svenska riksdagen — som byggde sina stora palats för en tio år sen blott, då man valde mellan renässans och barock i saknad af något eget, och det var en slump, om det blef någondera eller en tredje eller fjärde stil.

Den moderna stilen, sådan den här framgår ur arkitekt Ivar Tengboms händer är sträng, som tiden själf, behärskad, kännetecknad af en oerhörd stor kunnighet. Den moderna arkitekten vet hvad hvarje material duger till, vet hur det skall behandlas och pressas det icke till att synas vara hvad det icke är. Han bygger icke helhetsverkan på detaljerna, men försummar dock icke

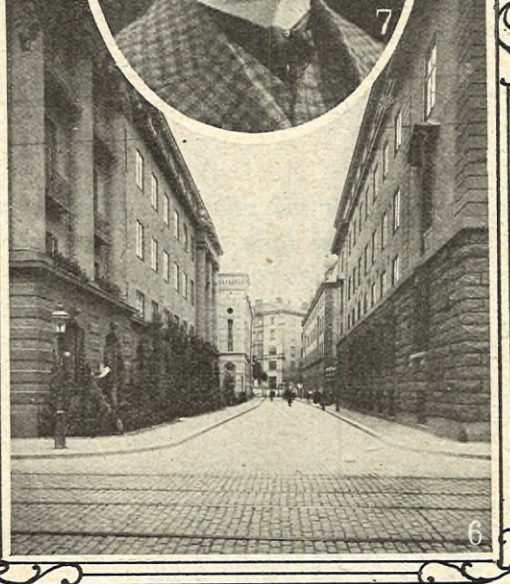
ljus för att vara banklokal, är hällen i en grå färgton, alldeles som fasaden, väggarna äro af jämtlandssten och kolonnerna, som uppbära galleriet där uppmot, af grå marmor.

Rundt omkring ligga fond- och notariat-afdelningarna, samtalsrum, väntrum, ett särskildt afskildt diskret rum för upprättande af testamenten, som kräfva tystnad och eftertanke. I källarvåningen ligger kassahalfvet med bankfacken, som förlänats en viss högtidlig prägel. Den stora direktionsvåningen två trappor upp med sin fil af rum, har en tung, tystlåten prakt.

För personalens trefnad och bekvämlighet är sörjdt bl. a. genom två vackra lunchrum, där banken dagligen bjuder på lunch.

Enskilda Banken hör afgjort till Stockholms sevärdheter.

1. Exteriör. 2. Hufvudfasaden med de märkliga portarna af sjödränkt månghundraårig ek. 3. Banksalen. 4. Styrelserummet. 5. Väntrummet. 6. Bankbyggnaderna med inblick i den omdana-

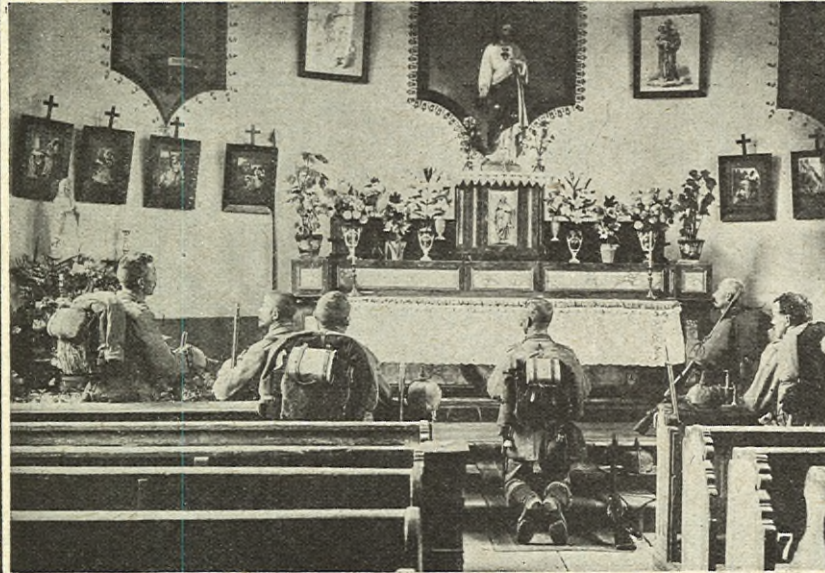
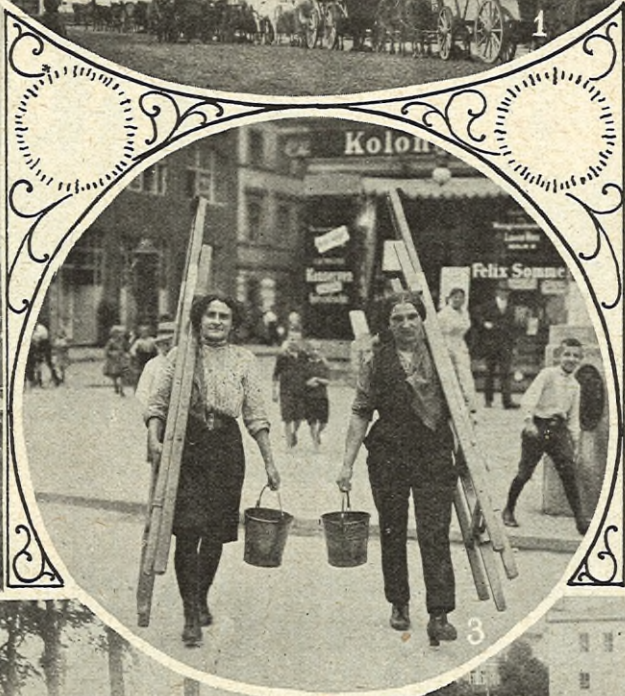
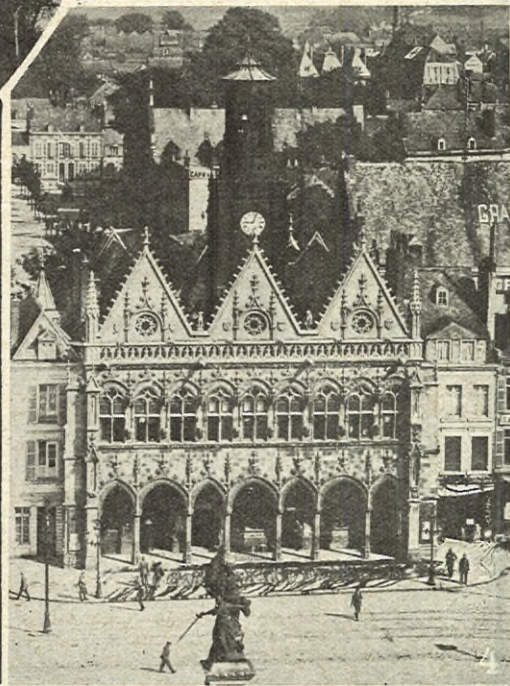
de Wahrendorffgatan. Till vänster skimtar Mo-saiska synagogans fasad. 7. Ivar Tengbom, bankpalatsets arkitekt.

W. Lamm foto.

FRÅN KRIGSLÄNDERNA

1. Torget i Grodno med grekisk-katolska kyrkan. 2. En väderkvarn i Polen, som blivit kvarter för en armébefälhavare och hans stab. 3. Kvinnliga fönsterputsare i Berlin. 4. Rådhuset i S:t Quentin, som användes som vaktlokal af en afdelning tyska landstormsmän. 5. Paradmarsch för kronprins Ruprecht af Bayern. 6. Unga polacker, som anmäla sig att kämpa i den tyska hären. 7. En kyrka i Vogeserna med soldater, som förrätta bön innan de draga ut i stridslinjen. 8. Typisk polsk bondgård. Gebr. Hæckel 2, 3, 5, 6, Presse Photo syndikat. 4. Photohek. 7. Berliner Ill. Gesellschaft. 8. Leipziger Presse Büro.

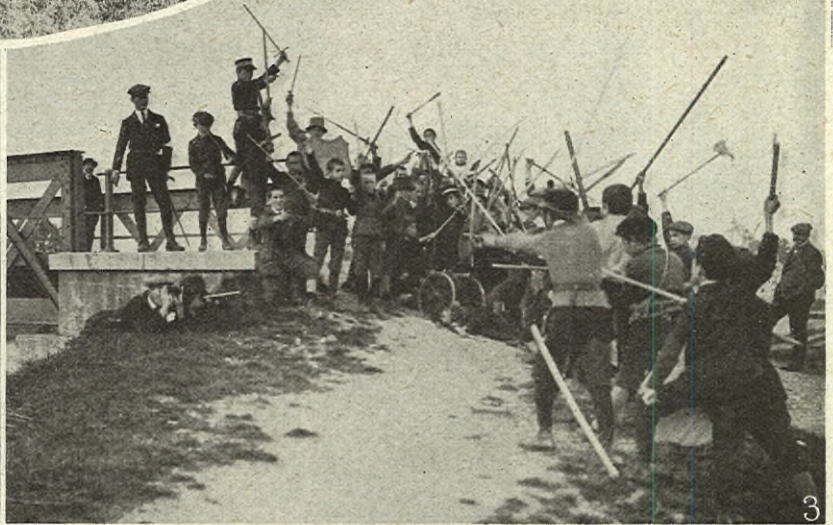
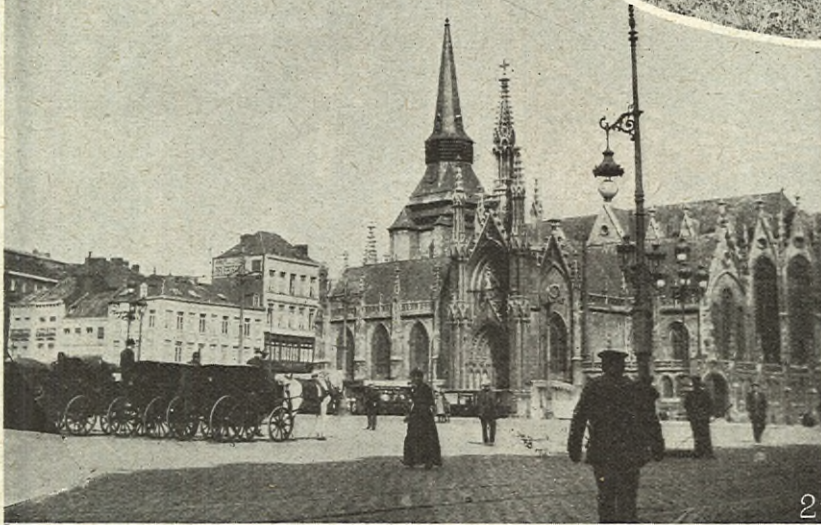
Unga polacker, som anmäla sig att kämpa i den tyska hären. 7. En kyrka i Vogeserna med soldater, som förrätta bön innan de draga ut i stridslinjen. 8. Typisk polsk bondgård. Gebr. Hæckel 2, 3, 5, 6, Presse Photo syndikat. 4. Photohek. 7. Berliner Ill. Gesellschaft. 8. Leipziger Presse Büro.

1. En idyll från västfronten. Ett sto med sina föl, hvilka hafva blifvit födda i fält. 2. Stora torget med St. Martinskatedralen i Roubaix i norra Frankrike. Berömd industristad särskildt i fråga om artiklar af siden, ylle och linne. 3. Schweizisk skolungdom utförande krigslekar. 4. Brödutdelning till den fattiga befolkningen i Noyon i norra Frankrike. 5. Också ett "jaktnöje", sär- eget för skyttegrafvarnes befolk- ning. 6. Fransk soldat med ett af

honom själf för nedskjutande af spejaraeroplan konstrueradt gevär. 7. Museet i Laon, berömdt för sina stora konstsakter. 8. Michael Senn, en 76-årig tyrolare från Meran, som dragit i fält och hvilken aflossde det första skottet mot den från Italien anryckande fienden. — 1, 5, 7, F. O. Koch foto. 2, 3, 6, Leipziger Presse-Büro. 4. Gebrüder Hæckel foto. 8. Berliner III. Ge- sellschaft.

1. Till följd af kanondundret på ossfronten har i Galizien en hel del storkfamiljer öfvergifvit sina bon, men då de yngsta storkarne ej orkat följa med de flyende ha de hotats att förgås af först och hunger i sina nästen. Vår bild visar hur ett par tyska soldater tillföra ett par storkungar föda. 2. Två kamrater, som följts åt i kriget. 3. Utsikt öfver Lublin med det praktfulla fängelset. 4. Tillfångatagna ryssar passera Lublins gator. Man lägge märke till att deras gevär

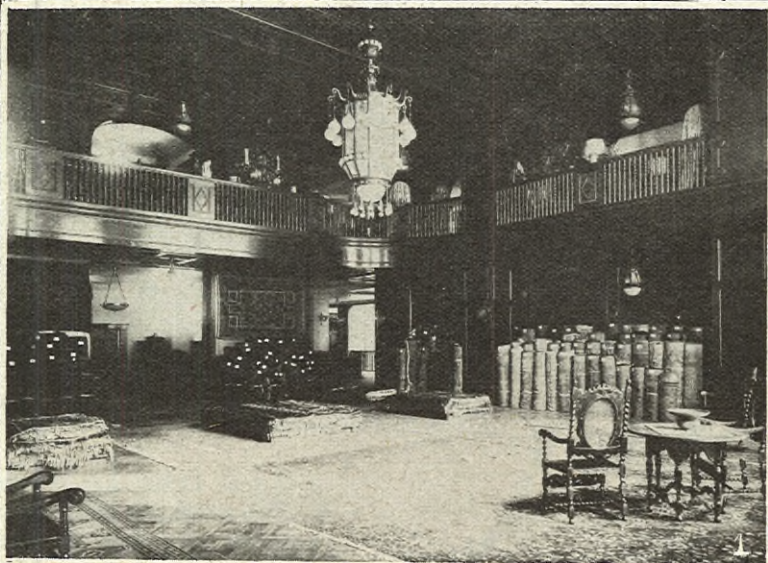

ännu icke blifvit dem frångagna. 5. Österrikiskt artilleri drifvande slaktboskap framför sig genom Lublins gator. 6. Polska flyktingar, som ryssarne släpat med sig, nu, på återtåg till sina hem. 7. Ett lasaretsfartyg på Weichsel vid Danzig. 8. Ryska krigsfångar, som under genomtåg i Warschau få sammanträffa med sina anhöriga. 1, 3, 4, 5, 6, Gebr. Hæckel. 2. Berliner Ill. Gestellschaft. 7. Presse Photo syndikat. 8. Photothek.

DÄR ALLTING FINNS OC

En rundvandring genom Nor-

EN GÅNG, DÅ DET GAMLA ARISTOKRAT-palatset vid Hamngatan och byggnaderna däromkring revfos i rykande fart för att lämna plats för Nordiska Kompaniets nybyggnad, voro vi några kvinnliga yrkeskamrater, som resonerade om det framtidsperspektiv det blifvande palatset erbjöd oss.

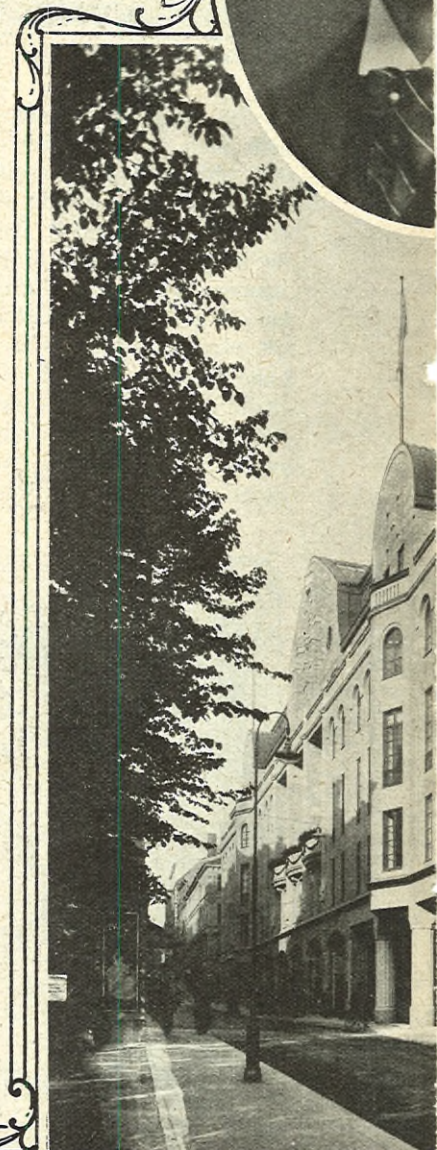
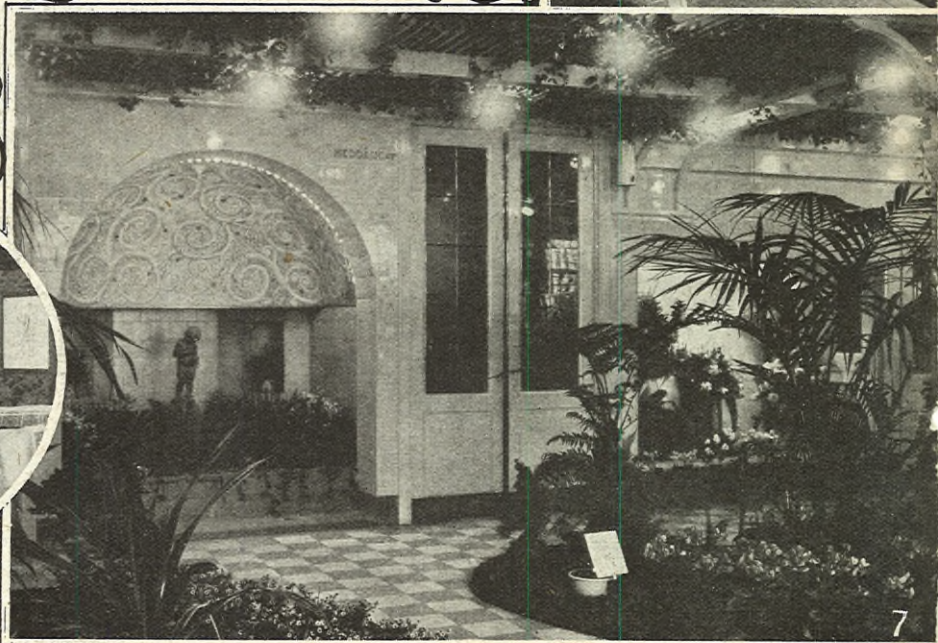
Vi sågo det närmast ur sällskaplig synpunkt och tänkte på tearoom som en angenäm samlingsplats, när yrket då och då gaf anledning till ett litet sammanträffande. Men den ena af oss sade: "Ja, då är jag borta för länge, länge sen" och en annan: "Ja, jag går nog ännu här och stampar", men alla sågo vi det nya Kompaniet hägra långt, långt bort i framtiden.

Och nu, efter blott två år står byggnaden där fix och färdig utan och innan, och hela besättningen från källaren till vinden — det är ändå 32 meter från gatan till yttertaget — är på sin post, svängdörrarna snurra oafbrutet dagen i ända för att släppa in kunder och nyfikna besökande. Man måste hålla med bolagets chef, direktör Sachs, att det hela förefaller som en dröm.

Det väldiga komplexet vänder sina granitfasader, korrekta som en wellroomed, slät-rakad genlemans ansikte, mot Hamngatan och Regeringsgatan och ryggen åt Smålandsgatan. Åt den gatan är också ingången för personalen — förbi de ljusblåa vakterna skynda in om mornarna allra först skurgummorna, så expediter, kassörskor, sömmerskor, kökspersonal, kullor, hisspojkar, bud, alla de 1,500 själar, hvilka behövas hvar på sin post för att det väldiga maskineriet skall fungera.

Kompaniet är icke ett hus, det är en värld. Byggnaden läcker ett tunnland jord, dess volym är 145,000 kubikmeter, dess golfyta 30,000 kv.m., däraf cirka 20,000 kv.m. ekgolf, resten marmor, cement, kalksten. Skelettet med en vikt af 1,800,000 kg. är af järn, med benhinnor af cement. Stockholmarna torde ännu erinra sig de väldiga järnbalkar, som utgjorde föremål för deras undran den tid byggnaden restes. Det lufande taket är be-

1. Matthallen. 2. Juvelerarbutiken. 3. Charkuteriet. 4. Herrskrädderiet. 5. Dir. Josef Sachs, Nordiska Kompaniets chef. 6. Exteriör från Hamngatan.

CH INGENTING FATTAS.

iska Kompaniets jättekomples.

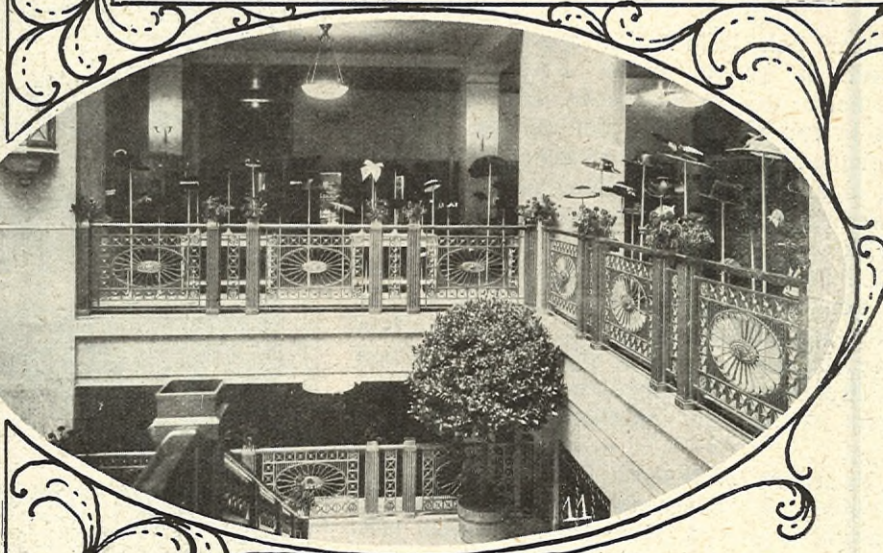
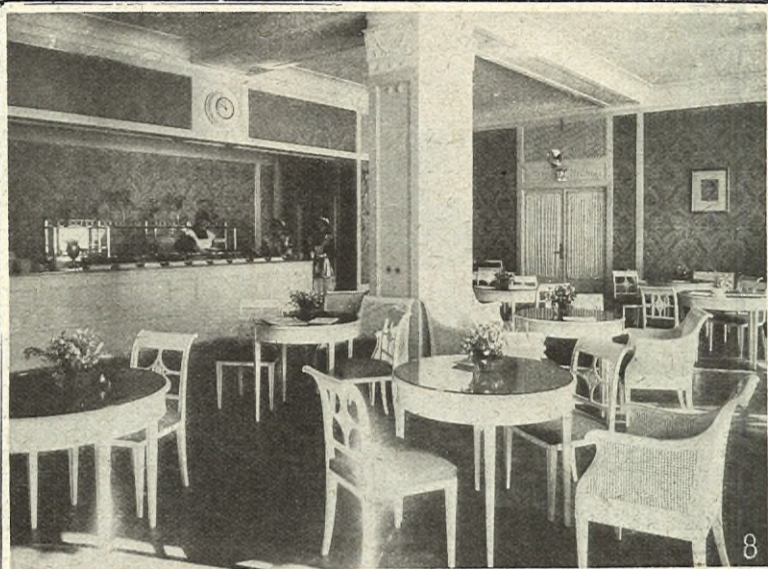
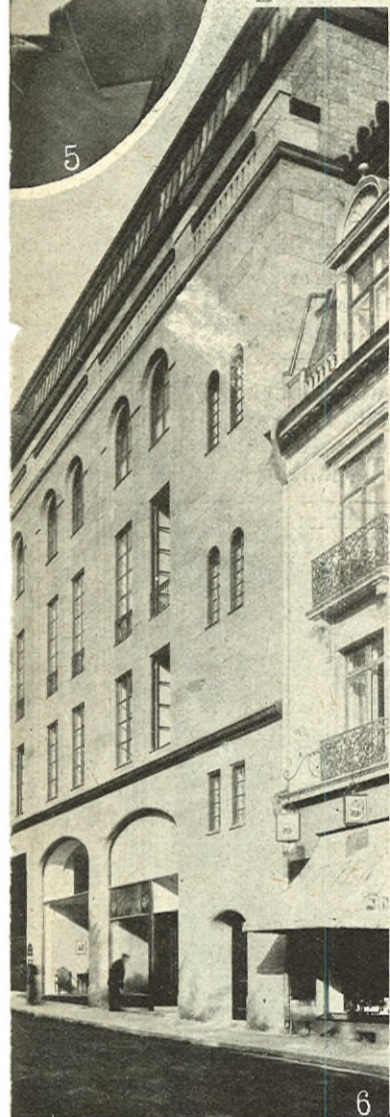
klädt med kopparplåt. Fasaderna äro som förut nämndes klädda med granit.

Inom denna väldiga kropp löper, för att fortsätta bilden, ett helt ådernät af rörledningar. Endast luftväxlingen fordrar ett helt system för sig, det är inte så enkelt som att öppna ett fönster, när det skall bytas luft åt 1,500 människor förutom kunderna. Luften fångas i ett luftschakt, föres genom ett förvärmningsbatteri och en lufffilter och sedan ut i hela huset genom ett centralt pressluftsystem. Den skämda luften utsuges genom andra luffkanaler, som stå i samband med elektriska fläktar. Värmeledningen har sitt eget system, liksom vattenledningen, så kommer sprinklersystemet för förekommande af brandfara och hvars idé är, att slangarna vid en viss värmegrad automatiskt börja spruta vatten och dessutom genom signaler varna att fara är på färde. Öfverhufvud äro omfattande anordningar vidtagna för att förekomma och begränsa möjliga eldsvådor. Två brandsoldater äro posterade i huset ständigt och ett system är uppgjort för personalen, som anger deras poster i händelse af fara och hvad hvar och en har att göra när vissa signaler gifvas. Brandsoldaterna sköta dessutom ett annat system, nämligen rörpostsystemet, med hvilket penningar, bref och dylikt transporteras medels tryckluft från husets olika afdelningar.

Men därmed är det icke nog. Här finnas telefonanläggningar enligt tre olika system, dammsugningssystem, med förbränningsugnar, kylanläggningar, det stora belysnings-systemet, och kontrollsystemet för nattvakter och personal och så vidare. Den elektricitet, som åtgår att drifva allt detta, räknar ett större antal hästkrafter än Norrköpings elektricitetsverk producerar. När allt detta sättes igång, då har det väldiga blocket fått lif.

Och därinom rymmes så godt som allt, som en människa behöfver. En hel familj skulle kunna komma svept i ett brandsegel från de rykande ruinerna af sitt hus och finna allt hvad den behöfver för att börja lefva på nytt och se ut som folk, och dessutom få från uthyrningsbyrån förslag på nytt tak öfver

7. Vinterträdgården. 8. Tearoom. 9. Vinhandeln. 10. Köthallen. 11. Afdelningen för billiga haffar. 1, 4, 6, 8, 11 W. Lamm foto. 2, 3, 5, 7, 9, 10 Ellqvist foto.

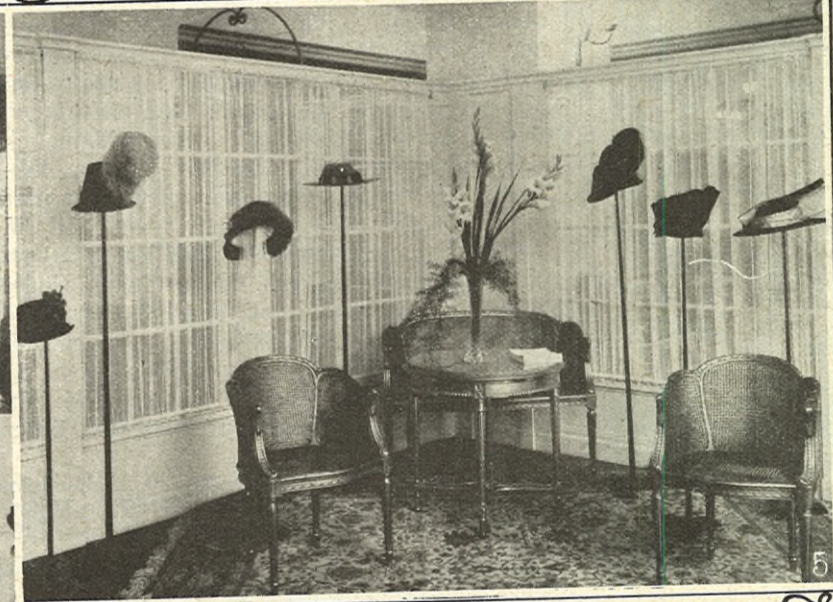

hufvudet. Slår man upp varuregistret finner man exempelvis på g: gosskrädderi, gramfoner, grönsaker, guldarbeten och på f: fickur, films, filltar, fisk, flanneler o. s. v.

Detta låter ju som ett virrvarr, men i själva verket äro de olika varugrupperna ordnade efter icke ett utan flera system. En indelningsgrund är, att de billiga varorna finnas nederst — under bottenvåningen finnas de olika afdelningarna representerade i ett s. k. partilager med lägre priser — och att priserna sliga med kvalitén ju högre upp man kommer, till dess man når de unika konstverken i toaletter, smycken, fajanser,

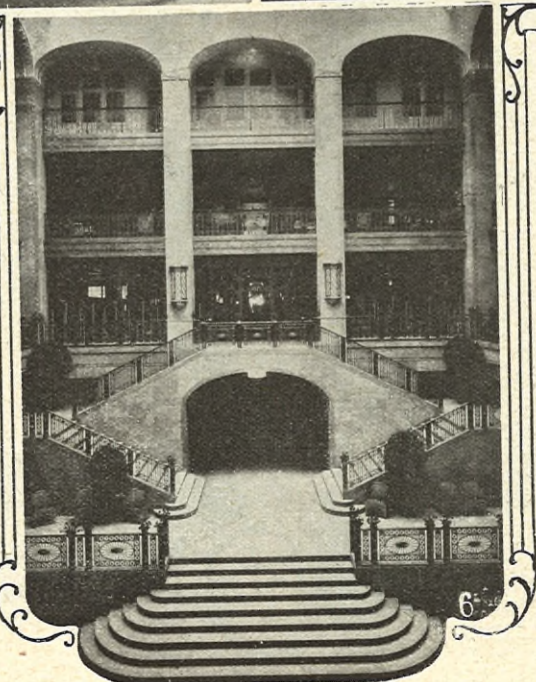
hållningen af den, för hvilken allt detta blifvit till genom tusentals mäns intensiva arbete, sliga in genom svängdörrarna in i det så kallade stora ljusschaktet. Detta sträcker sig fyra våningar i höjd och däröfver hvälfver sig ett jättelikt glastak. Golf och trappor och väggar äro klädda med grön- och hvitådrad kolmårdsmarmor, och längs trapporna löpa förgyllda balustrar. Man skall här liksom öfverallt finna att till inredningen användts det vackraste och solidaste material, som kunnat åstadkommas, svenskt, när så varit möjligt. Kompaniets verkstäder i Nyköping, som stått för inredningen, ha

möbler och taflor. En annan är den, att huset är klufvet lodrät i två grupper, en för herrar och en för damer. Till afdelningen för herrar hör förutom den vanliga herrekliperingsafdelningen, en charmant raxsalong, en cigarbutik, herrkonfektion och ett luxuöst herrkrädderi med salong och profum i engelsk stil.

Eftersom kvinnan är den stora köparen, så är hennes afdelning den största. Hennes är hufvudentrén Hamngatan 18, och såvida hon inte alldeles kommer af sig inför de väldiga skylffönstren, där eleganta vaxdamer exponera de nyaste toaletterna, kan hon med

1. Hygieniska afdelningen. Fröken Adlivankin manicureras. 2. Muselmannen som lagar mattor, i mattafdelningen. 3. M:me Marthe, franska hattafdelningens direktis. 4. Franska salongen. Den

här gjort ett mästerprof. Man finner en vördnad för materialet, som framtingat en klok och omsorgsfull behandling, och hvarje sak är i sig fulländad.

Skulle vi företaga en vandring genom huset med noggrant aktgivande på alla detaljer, komme vi åter till utgångspunkten först som gamla.

Vi kunna endast flyktigt konstatera att på nedre botten Enskilda banken, som förofrigt finansierat nybyggnaden, skaffat sig ett afdelningskontor för att kunden inte ens skall behöfva ta pengar med sig — om det finns bankkonto förstås att ta af. I närheten lig-

tända lampan öfver dörren till profningsrummet anger att rummet är upptaget. 5. Ett hörn af franska hattafdelningen. 6. Stora hallen.

W. Lamm foto.

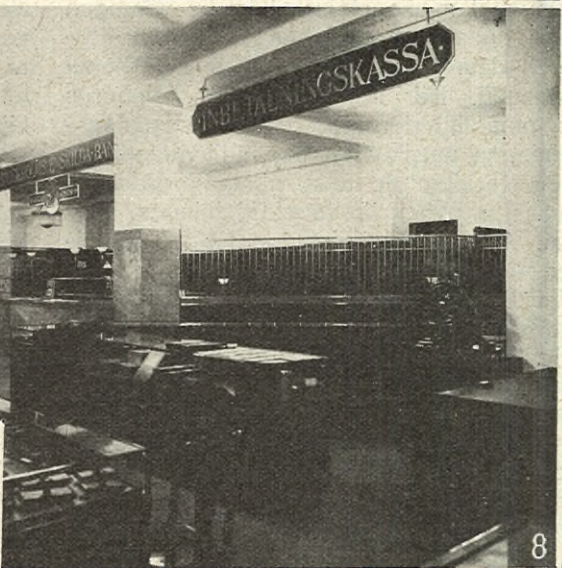
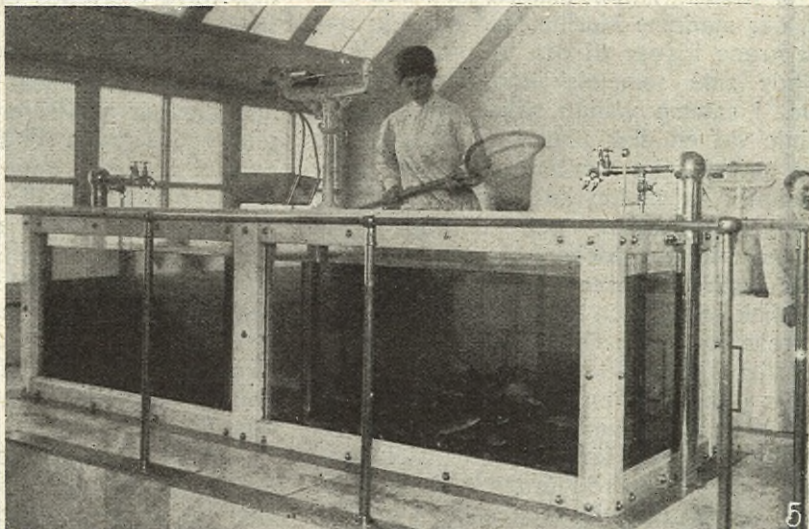
ger post- och telegraf och resebyrå samt en bokhandel, som verkar chic om något, med utländska tidskrifter och vackra band och förmodligen utmärkta författare. Om man hellre vill ha en teaterbiljett än en bok (man minns historien om henne, som hade en bok, så att det behöfs inte köpas) så kan man ända från klockan 11 på morgonen erhålla biljetter till Stockholms teatrar utan förköp och välja ut på de små miniatyrteatrarna, en plats som passar en. Bredvid ligger en liten fotografatelj för snabbfotografering. I öfversta våningen finnes en större sådan för konstnärlig fotografering. Vill man dit ögonblickligen, går det så fort som ett andetag med en

1. Den rullande trappan. 2. Kontorsafdelningen. 3. Lekdammen i källarvåningen. 4. Lunchrummet. 5. Fiskehallen. Gösfileten häfvas lefvande

af de 19 för kunderna afsedda hissarna. Men innan man fotograferar sig vill man naturligtvis bli "snygg i håret". Man beger sig då en trappa upp, där den hygieniska afdelningen är belägen. Från en snövit mottagningsalong utgå en rad små rum för damfrisering, manicur, pedicur och ansiktsbehandling. Föreståndarinnan, fröken Adlivankin, som själf ordnat det hela, förklarar med fackmässig öfverlägsenhet att maken till hennes afdelning finns inte i hela världen. Hon vet det, ty hon känner världen ur sin synpunkt. Hon visar stolarna för klienterna, i dessa stolar finnas ledning för varmt och kallt vatten och aflopp, direkt genom stolen. I denna afdelning är för öfrigt allt så

upp ur bassängen. 6. Personalens matsal. 7. Exteriör från Regeringsgatan. 8. Enskilda Bankens afdelningskontor. 2, 6, 8 W. Lamm foto. 1, 3, 4, 5, 7 O. Ellqvist foto.

glänsande och hvitt och alla röster så förbindliga, att man glömmer, att det finns till i världen smuts och fula ord.

Liberty- och linneafdelningen, den för billigare hattar och för dam- och flickkonfektion, där äfven dräkter beställas och sys till mera borgerliga priser, känna våra stockholmskor till förut. De nya lokalerna för de senare afdelningarna äro placerade en trappa upp omkring ljusgården, och där kan nu beskådas och provas det nyaste i modeväg. Världskriget har tydligen icke lagt större hinder i vägen hvarken för fabrikationen eller hemförande af dessa toalettlıklar från de krigförande länderna. Allt kan fås utom ylle.

Och komma vi två trappor upp, rakt in i franska salongerna, som vetta åt Hamngatan, så finna vi att äfven ylle kan fås. Där ligger nämligen afdelningens föreståndare på knä med ett blått promenaddräktstygg i famnen framför en kund och bjuder henne det, med en uppsyn, som vore det ett kungarrike värdt. Hvilket det kanske också är. Vi äro nu inne i afdelningen där individuella dräkter skapas, komponeras, créeras, hvad ni vill. Afdelningen har sin fransyska, sin fil af vackra profrum, sina parisermodeller i tyll och taft med rynkade, uddade och plisserade klockvida korta små kjolar. Ve den, som har tjocka anklar här i världen! Denna afdelning har redan de första dagarna varit mycket anlitad. Kunderna ha sparat på sina beställningar, tills den skulle öppnas. Men så kan det också hända som en af de första dagarna, då en dam, bärande ett af våra mest omtalade politiska namn, kom och beställde en fyra, fem sidendrakter på en gång och en kappa att sätta öfver dem. Men förmodligen har hon konto på Enskilda bankens afdelningskontor.

En motsvarighet till denna afdelning är den för franska hattar, mindre, men lika elegant, där madame Marthe med en äkta parisisk grace trippar af och an på sina högskaffade små sammetskängor och profrar hattar. I samma våning säljas också juveler, inte vid en disk utan i en salong, och säljes orientaliska mattor, icke i en matt-hall utan i en mattkyrka. Ett galleri löper omkring matthallen, och däruppe ligga konstindustriella afdelningen med vackert porslin och fajanser och afdelningen för orientalisk konst — en afdelning, där man köper presenter. Fru Grafström finnes också någonstades i närheten i sin nya afdelning. Det går dock icke an att lämna andra våningen utan att ha varit inne i tearoom, som med stora franska fönster vetter åt Hamngatan och Kungsträdgården. Rummet är hållet i grönt och hvitt, med mycket godt té och mycket mjuka stolar. I tredje våningen upphör egentligen itudelningen mellan herrar och damer, den är ägnad åt herrskapet gemensamt. Där ligger arkitekt Blombergs rike: möbelinteriörerna, vidare belysningsafdelningen, musikhallen och antikvitetsafdelningen, förutom de nyss nämnda afdelningarna. En nyhet är tapetafdelningen, som bl. a. har konstnärliga tapeter från Deutscher Werkstätte.

I fjärde våningen ligger den stora nyheten: lifsmedelsafdelningen. Det är en fullkomlig saluhall, anordnad efter de allra nyaste tekniska metoder i branschen. Där säljas af hvilklädda ladies och gentlemän kött, fisk, (levande i bassäng), grönsaker, konserver, specerier, kalla rätter, vin, konfekt. Allt ser ytterst aptitligt och prydligt ut. Luften är betydligt behagligare än vanligen i saluhallar. Kompaniets ledning har nog inte räknat miste, då den tror, att denna afdelning kommer att draga kunder till varuhuset redan fi-

digt på morgonen. Här finnes också en blomsterhandel — naturligtvis ville man säga.

I lunchrummet tittar vid den tiden på dagen då lunchtimman slår, äfven solen in, så att björkboaseringen glänsar som ett guld-gull vin. Här är en plats, där damerna ta en herre med sig och icke som på öfriga Stockholmsrestauranter tvärtom. Här ser man öfver trädtopparna bort mot söder.

I denna våning börjar den administrativa afdelningen. Här ligga kontor och expeditionslokaler af olika slag bredvid hvarandra, här finnes allmänhetens skuldregister.

I våningarna ofvanför kommer icke allmänheten. Där ligger det utsökt inredda restauranköket, personalens olika matsalar och kök för deras matlagning. Det kommer att beredas tillfälle för dem att äta både lunch och middag inom affären. Vidare personalens sjukrum, mottagningsrum för deras läkare och sjuksyster, intressekontor, där deras affärer skötas, deras klädskap och hatttrum och slutligen den franska afdelningens och konfektionsafdelningens syateljé.

Men återvända vi på nervägen till fjärde våningen, finna vi där några rum, som är hela det stora etablissementets hjärta. Här är verkställande direktörens, herr Josef Sachs' arbetsrum och hans båda meddirektörers, hrr Grönwall och Wennberg. Här ligga också direktionsrum och ett magnifikt styrelserum. Hela inredningen till dessa rum med sin utsökta mahognyboasering är utförd af fabrikerne i Nyköping.

Då man i direktör Sachs' rum ser hänga på väggen ett porträtt af hans morfar, Joseph Leja och i direktör Grönwalls herr K. M. Lundbergs, erinras man därvid om det faktum, att det nuvarande kompaniet är en sammanslagning af två gamla Stockholmsfirmor: Leja och K. M. Lundberg, af hvilka den förra startades år 1853, den senare år 1843. Sammanslagningen med de två firmorna skedde år 1902, och sedan har utvecklingen gått raskt framåt med ständiga utvidgningar af affären. Det nya affärshuset planerades redan för flera år sedan. Innan arbetet sattes i gång företog direktörerna Sachs och Grönwall, jämte husets arkitekt, Ferdinand Boberg, en studieresa genom Europa och Amerika till de stora varuhusen och hämtade allt, som stod att få, af erfarenhet. Amerika har nog fått släppa till de flesta förebilderna, som sedan tillämpats för Sveriges del. Vid hemkomsten tog det intensiva arbetet vid, på sista tiden hårdt forceradt.

Den 20 september afslöjades hemligheten om Kompaniet för pressens representanter, som på aftonen genomvandrade etablissementet från källare till vind. Dagen därpå var invigningen, då det nya huset besågs af konungen och de kungliga damerna samt af omkring fyra tusen trogna kunder och vänner. Och så kom följande dag den stund, då portarna öppnades för allmänheten och alla de hopade skatterna blefvo till salu. Rusningen var då oerhörd. Man hade läst i tidningarna att det var tillåtet att komma och studera och titta, och därpå begagnade sig framför allt alla lediga damer, dessa som hvarken tyckas så eller skörda, men som kunna samla i ladorna ändå. Direktör Ahlfeldt, som står för köksafdelningen, påstod att invigningen af Grand hotell, Salt-sjöbaden, var ingenting emot detta.

Det finns också alla möjliga tillfällen för publiken att trifvas, att hvila sig och titta och känna sig som hemma. Där är läsesalongen, inredd i verklig slottsstil, innanför den ett "silenceroom", där damerna i stillhet kunna besluta sig och eventuellt

ångra sig, och på terrassen i ljusschaktet, med utsikt öfver alla, som komma och gå, finnas fåföljer. För barnen dessutom en lekafdelning med en damm, där de få segla med båtar under ledning af en leksyster.

Så står alltså det nya Kompaniet där som ett den nya tidens mästerverk, hvars make man får resa långt för att finna. Och säkert skall hädanefter, när moderna affärshus byggas, studieresorna ställas också till Stockholm!

DEVINEZ.

En kvinnoindustri.

IDENS LOSEN ÄR ATT TJANA PENGAR. Utan pengar kunna vi ej lefva. Synpunkten är krass, men verklig. Pengar är egentligen att anse som en omvandling af arbete, och oaf-lönadt arbete är en styggelse. Så länge som kvinnligt arbete ej kan visa samma ekonomiska resultat som det manliga arbetet, blir detsamma ej erkändt och ej en lefvande faktor i lifvet. Därför måste vi finna nya banor och nya utkomst-möjligheter för de själförsörjande kvinnorna; arbeten, som icke kunna underbetalas.

En industri, som skulle kunna drifvas upp i stor skala, är konservindustrien. Många goda uppslag ha kommit i dagen i denna fråga, många aktningvärda företag hafva startats, men än ha vi ej funnit pudelns kärna. Hemkonserveringen är ett af vår tids betydelsefullaste företag: den är vägen till reglering af efterfrågan och tillgång, men ännu ha vi ej kommit därhän, att det kan bli ett behagligt lefvebröd. Produktionen är dyrbar och konsumtionen trög. Alltså är det något fel, som måste rättas. Det första felet är att de hemkonserverade varorna äro för dyra och stå sig sålunda ej i den utländska konkurrensen; det andra felet är att varorna ej äro så frestande utstyrd, trots deras öfverlägsna utförande. Och så det värsta felet i all kvinnlig produktion: bristande koncentring. En dam kan ha till salu 10 burkar körsbär och 50 burkar ärtor och så en oändlig massa andra olika saker. Detta är ur ekonomisk synpunkt förkastligt. Till försäljning bör endast en eller två konserver tillverkas. Man behöfver ju ej nödvändigtvis konservera bara hvad den egna jordlappen producerar; man kan ju lämpligen äfven inköpa råvaror.

En konserv, som är alltför litet beaktad i vårt land är tomatsås på flaskor. Ärligen importeras denna sås i ingalunda föraktlig mängd och är ändå ej så allmänt känd, som den förtjänar. Tillverkningen är synnerligen enkel och billig; nota bene i tomatdistrikt, där tomaterna äro billiga. Kosta tomaterna öfver 40 öre kg., då blir den ekonomiska vinsten ganska minimal.

Tomatsåsen tillverkas bäst efter följande recept: Friska röda tomater passeras, den beska saften får afrinna på siktduk. Saften från på rifjärn rifven rödlök tillsättes jämte vinättika; denna massa fylles på lagom stora flaskor, som kokas väl och nedställas att koka en halftimme i en pannmur eller annan stor kittel med hö. Hartsas och etiketteras, när de äro kalla.

Stor vikt bör läggas vid flaskornas utstyrel. Det är den, som i första rummet lockar kunderna att köpa varan. Men större vikt ligger däri, att varan är fullgod, så att kunderna återkomma. Genom goda varor kvarhåller man sin kundkrets.

Tillverkningen får ej vara anonym, utan en prydlig etikett bör angifva tillverkarens namn, adress och hvad som är synnerligen lämpligt: ett litet handelsmärke, hvarigenom varan i yttre måtto kan skiljas från konkurrenternas.

Konserverna böra inarbetas i kolonialaffärerna. Visserligen taga dessa en stor provision, men är det, så vidt jag kan se, den enda utvägen till försäljning i större skala.

Alltså, god vara, prydligt utstyrd och lagom vinst. Det är vägen till kvinnans ekonomiska oberoende. Ett ärligt arbete och ett ordentligt lefvebröd är kvinnans rättighet.

ESSED.

TRE KONSTNÄRINNOR

Kathleen Parlow.

MIDT I DENNA MÖRKA, REGNIGA sommar, lyste två stjärnor för mig. Det var två utmärkta ryska konstnärinnor. Den första, med hvilken jag gjorde bekantskap, har nyss debuterat som Fenella i "Den stumma", vid operan i Köpenhamn. Madame Korty är hennes nom de guerre. Hon skall nu i oktober uppträda på Intima teatern. Den andra var operasångerskan Madame Adelaide Andrejewa v. Skilondz, som, på grund af kriget var ledig från operan i Berlin, och i november skall gästa på operan i Stockholm. Madame Korty är dansös, eller rättare mimisk agerande konstnärinna. Vi ha dock äntligen kommit ifrån att dans skall vara gymnastik eller akrobalkonster, där det gäller hvem som kan hoppa högst eller snurra rundt på det snabbaste sättet.

Den verkliga dansen innebär så mycket, och fordrar så mycket. — Materialet för denna konst är den mänskliga kroppen, och först och främst måste ju en konstnär kunna behärska materialet, annars är det icke konst, han presterar. — Men stannar det vid att en människa har materialet i sin makt, — det må vara i hvilken konst som helst, — då blir det blott en virtuos-prestation man blir vittne till. Sedan kommer det viktigaste. Har konstnären något att meddela oss genom sin kunskap? Goethe säger så santt: "Wenn jemand sprechen will, muss er etwas zu sagen haben" och här vid lag märker man tyvärr ofta, hur lifet innehåll som bjudes en under mycken yttre virtuositet. Madame Korty vill först och främst åstadkomma ett andligt intryck med sin konst, och hon kan det, ty hon har en sällsynt själfull och intelligent begåfning.

— Hon dansade för mig en solskensdag uppe i skogen på berget vid Åre, och fastän hon hvarken var iklädd kostym, eller hade musik att bjuda på, rörde och grep hennes dans. Det var som om man skulle ha hört henne tala eller sjunga, och jag förstår fullkomligt hvad jag nu läser i den danska Nationaltidende, där det säges om hennes spel som "Fenella": "Madame Kortys karaktäristiske, själffulde Ansigt afspejlede de vaxlende Sindstemningar så tydligt at enhver kunde forstaa dem, og hendes Gestus berettede os hendes Lidelseshistorie saa veltalende, at Ord ikke kunde have gjort det bedre..." — Hon sätter sin konst mycket högt, och är af den öfvertygelsen, att den kan uttrycka

olika mänskliga känslor och stämningar lika bra som musiken eller ordet. — Om vi blott hade danskompositioner, som inneburo intressanta uppgifter, — och verklig skön dansmusik. — Men denna konstgren tycks ännu inte vara mycket dyrkad. Hvilket värde de största konstnärer ha satt på dansmusiken rytm ser man bäst, när man erinrar sig att snillen som Beethoven, Schubert och Brahms ha komponerat de härligaste dansmelodier.

Snart skall madame Korty uppträda på Intima teatern. Hvad manne hon kommer att dansa?

Madame Adelaide Andrejewa Skilondz, som snart skall uppträda på operan i Stockholm, är koloratursångerska. — Uppriktigt sagt, har jag aldrig haft mycket intresse för denna art af sång, och det af goda grunder. De koloratursångerskor, jag hittills hört, ha inte förstått att

Sofia Korty.

ning. Det tycks lika lätt för henne att sjunga de svåraste och mest svindlande kadenser, som det är för fåglarna att drilla. Man har känslan af, att ju högre hon flyger desto lyckligare är hon. Hennes härliga varma och fylliga röst får aldrig de vanliga sopranernas skärande klang, denna gälla, spetsiga ton, som en italienare en gång träffande betecknade som "un locomotivo".

Man sväfvor och flyger på mjuka tonvägor, när man hör henne jubla upp emot höjden. Men hennes röst är inte det bästa, hon har att ge. Det bästa är hennes djupt musikaliska uppfattning, så fri från allt effektsökeri, så vördnadsfull inför den musikaliska uppgiften. Hon älskar mest att sjunga Mozart, och jag skall aldrig glömma hennes tolkning af arian Natans Drottning ur Trollflöjten. Det var en stilla själfullhet, en upphöjd sorg, hela Mozarts underbara mollklang, som aldrig blir mörk. — Helt annorlunda lät hennes röst i Verdis aria ur Traviata. Den blef då passionerad, skälfvande, och slungade kadenserna som flammor från ett glödande hjärta. — En kväll sjöng hon den kända tyska romanzen "Der Lenz", af Hildach. Där tonarten plötsligt växlar, blef det verkligen vår, så intensivt jublande förstod hon att tolka sången.

Med alla dessa djärfva drillar och kadenser, kromatiska skalor och djärfva språng som hon åstadkommer i sina arior, finns aldrig den minsta glidning ut från det renaste rena i tonansättningen, och mest förvånande är att hon uppehåller sig aldrig vid en fermat, som smickrar rösten, begagnar aldrig ett falskt ritardando, eller liknande konst, för hvilka så många välklingande röster falla offer. Det är musik från först till sist, sådan som man blott sällan får höra den.

Det är mycket ovanligt och mycket välgörande att träffa på sceniska konstnärer, så fria från all slentrian, teater-jargon och primadonna-fasoner, så enkla och äkta som madame Korty och madame Adelaide Andrejewa Skilondz.

HELENA NYBLÖM.

Andrejewa von Skilondz.

all koloratur skall anses som ornament omkring den hufvudsakliga melodien. Den bör därför underordna sig det väsentliga i kompositionen, och vara skön, som det höfves ett ornament att vara. När nu koloraturen göres till hufvudsak och så till på köpet inte är skön, då blir ju alltsammans ganska bedrägligt, och gör närmast intryck af något slags konstig gurgling.

Man är nog född till koloratursångerska, ty den fullkomliga lätthet och frihet i deklamationen, som därtill fordras, lär man sig aldrig, om man inte har medfödda anlag därtill.

Madame Adelaide är en af dessa födda koloratursångerskor, som genom strängt och allvarligt studium har kommit till en hög grad af fulländ-

*
Kathleen Parlow, den framstående unga violinsten, som på flera år ej gästade hufvudstaden, står nu i beredskap att företaga en skandinavisk turné, hvarvid hon äfven skall glädja Stockholms musikvänner med sin stråkes väljud. Hennes konsert härstädes äger rum den 1 nov.

Symbolskrift.

OFRER EN GÅRD MELLAN HOGA hus långt inne i staden skymtade stundom en skugga; den ringlade sig upp för ett par trappor i bakhuset och försvann inom en dörr, som öppnade sig inifrån och genast tillstängdes. Efter några timmar ringlade skuggan ner igen lika väsenlöst, tycktes det, och försvann utåt gatan.

Många dagar och stundom veckor kunde förgå utan att denna skugga syntes till på den rätt folktomma gården. Men så en afton merendels vid 8-tiden var den där, kom brådslande och olik alla och gled innanför dörren däruppe. Trappuppgångarnes belysning var fänd, det bodde människor rundt om, men aldrig mötte den ensamme vandraren någon där.

Innanför den stängda dörren hördes intet. Men när den ånyo många timmar senare öppnades — allt var då mörkt och släckt — förnams kanske en sekunds hviskande, och sedan försvann skuggan nerför trapporna, nu helt dunkel i dunklet, knappt skönbar ens för väggarnes gamla skarpa ögon, som dock se allt; och än otvivelaktigare för mötande människögon — om sådana funnits.

— — Men på förmiddagarna, när gården därmere var ljus och breda guldstrimmor af sol kunde ligga utmed trapporna, kom en ung vacker kvinna med lyckligt leende på läpparna och en glad melodi, ut genom den där dörren, och hennes ansikte sken ljusare än ljuset. Hon gnolade och hoppade trapporna ned så graciöst lätt som de höga klackarne ville bära henne...

... Tills eftermiddagen kom, och ljuset gick tillbaka, och flickan vände hem och stängde sin dörr. Skymningen, kvällen; en skugga som gled upp för de upplysta men öde trapporna; dörren som öppnades inifrån och genast tillslöts. Intet ljud för resten, gasljuset slirrar tomt, ödsligt. Hela huset sedan i mörker, stunderna skrida doft. Omsider dörren som saktat öppnas, en hetsig hviskning, något som beger sig ned, dunkelt i dunkel, och ett par sekunder glider öfver gården, försvinner ut på gatan, är borta.

Under några år bevittna de tysta husväggarna denna lilla krusning på det ändlösa och eviga tillvarelsehafvet. Hvad rummets väggar innanför den stängda dörren fått se, veta de däremot icke. Och så en dag... är det i alla fall litet länge sedan den ensamma skuggan skymtat fram någon sekund öfver gården, och den unga solskensglada kvinnan träder ej heller mera ut ur den där dörren; och ingen märker det. Veckorna, månaderna gå, året går; det förflutna fjärras, blir borta oåterkalleligt. Men utanför vältrar sig den stora stadens tusenden, tusenden af böljor alljämt i tillvarelsestormen, fast en liten krusning har försvunnit och aldrig, aldrig, aldrig mer kommer igen.

— — Detta är hvad husets stumma väggar ha sett, de allena. De skola snart glömma det som de glömma allt. Men är det litet de sett, ha de förstätt ännu mycket mindre. Så föga som den inbillningslösa stenen förstår af symbolskriften öfver människohjärtan.

FREDRIK VETTERLUND.

Litteratur.

Fredrik Böök: *Essayer och kritiker 1913—1914.* (P. A. Norstedt & Söners förlag.) Författaren inleder sin nya essaysamling med ett af honom hållet föredrag om "Kriget och kul-

turen", där de åsikter han som kritiker bekänner sig till träda emot läsaren med oomtvistlig klarhet. Det låter kanske paradoxalt att kalla Fredrik Böök naturalist, eftersom naturalismens hufvudmän inom de senaste årtiondenas europeiska diktning och kritikanalys, en Strindberg, en Brandes, en Zola icke äga hans sympati. Men om man låter ordet naturalism vara synonymt med en flammande lifskänsla, ett förnufts och känslans samklingande med lifvets kraf på människan att handla mera än drömma, att vända sig från en klemmande och osund själfbespeglning till altruistisk världssyn, att offra hela vidden af sin kraft i ett uppbyggande samhällsarbete — då är han naturalist. Med hela sin varelse har han blifvit gärningens målsman, en ifrare för det fruktbara kulturarbetet och en bekämpare af dådlöshet och sjuklig pessimism. Som en logisk följd häraf ser han alltså kriget ej enbart som ett utslag af mänskligt barbari och krasst vinningsbegär. Där fejden föres till försvar för den egna torfvan blir den ett upplyftande, om ock blodigt skådespel, ty den dödar själfviskhetens, småsinnets och slentrianens miasmer, som hotat förgifta folksjälens, och manar fram dess bästa instinkter, dess ädlaste kraf, kraften att handla med lifvet som insats. Det är i sådana kampstunder, det må nu gälla det yttre eller inre lifvet, som själen växer.

Författaren till *Essayer* och kritiker hyllar naturligtvis ej kriget som sådant. Hvilken sann kulturmänskliga reagerar icke inför det råa våld, som utgör den krigiska bragdens nattsida. Men icke förty står Fredrik Böök som en kättare midt i de nuvarande fredsifrnans palmlund. Han ställer sig afgjordt skeptisk mot fredskongressernas värde som befrämjare af en varaktig världsfred. Och detta hans tvifvel delas helt visst af massor af moderna människor i alla länder, som naturnödvändigt känna, att krigets afskrifvande från världskontot ännu så länge ingenting annat är än en utopi. Den dag kriget ej mera existerar, är hela människosläktet utan tvifvel till den grad omformadt och lifsvillkoren så olika de nuvarande, att vi endast i mycket svaga konturer kunna föreställa oss en sådan värld. Vi befinna oss kanske nu i det blodröda kvällsljuset efter en lång samt af pröfvande och omformande upplevelser fylld dag, och den nästa har måhända några högre lifsvärden i beredskap åt oss. Men mellan denna och den nuvarande, som håller på att slockna, ligger ett stort nattmörker, hvilket vi förvisso ej komma igenom utan rifvet skinn och många grusade förhoppningar, ej minst den om fredsparadiset med ulfven och lammet i ett nytt oskyldighetsfullständ af innerlig vänskap.

De litterära *essayer* behandla Gottfried Keller, Björnson, Levertin, Birger Sjödin, Karlfeldt, Karl-Erik Forsslund, Hjalmar Söderberg, Erik Fahlman, Vilhelm Ekelund, Vilhelm Andersen m. fl.

Som kritiker tillhör Böök icke dem, hvilka låta detta vara detta och som helt objektivt skärskåda diktaren och hans verk. Han är en resolut partifogare, och hvad som ej samklingar med hans egen känsla och mening, slår han till med en kraft, som ibland är mera stormande än öfvertygande. Han är framför allt en man med sinne för realiteter i dikten som i lifvet. Det friska, lifsbejakande äger hans sympati, och den etiska hållningen i ett diktverk utgör för honom en hufvudsynpunkt vid granskningen. Därför blir han varm inför Gottfried Kellers sunda, fantasifulla och af moralisk kraf kännetecknade novellistik, varm inför Björnsons jublande lifskänsla, Karlfeldts djupa, kraftmätande sång, och Frödings af tillvarons ljufhet och kval öfverströmmande lyrik. Den nyaste företeelsen i svensk prosakonst, 'Firman Åbergson' af Erik Fahlman, kommer honom att utfärda ett se-debetyg, som i ett nu gör denne diktare till en heros. Lofordens mäktighet ha helt säkert föranledt mången att gå till läsningen af denna bok med en alldeles särskild högtidskänsla. Men jag tviflar på att kritikerns förljusning så oförbehållsamt delats af alla läsare. Och ändå är Firman Åberg-

son onekligen ett betydelsefullt verk, ursprungligt och storstiladt, ehuru ej fullt så grandios som den hänförande granskaren dekretat.

Hänförelse är emellertid en god egenskap också hos en kritiker, betydligt att föredraga framför den kalla analysen, där hvarje glimt af sympati omsorgsfullt döljes.

Det är också i egenskapen att tala sig varm, då det gäller att häfda det lifsstarka och harmoniska såsom något grundväsentligt för diktningens bestånd som Böök rycker läsaren med sig och vinner lyssnare. Hans entusiasm smittar, liksom man gärna ger honom rätt, då hans ironi fräser mot vissa litteraturens utväxter af svampig eller anemisk karaktär.

Däremot kan den, som i 80-talets stora genom-brott såg en renässans, nödvändig för en dikt-konst, hvilken höll på att förtvina i sin märglöshet, ej ge *essayförfattaren* rätt, då han affärdar Zola och andra naturalismens kraftkarlar som värde-lösa. Låt vara att åtskilligt af Zolas teorier nu måste utmönstras som odugligt, men det återstår det oakadt mycket, som sannerligen ej kan räknas till de dödas ben. Zola var ej enbart "material-samlare", han var också diktare, gestaltskapare — och en moralist, hvars gudsträngtan bestod i ett lidelsefullt sökande efter sanning och rättvisa. Och hvad slutligen det konstnärliga uttrycksmed-let sfilen angår, behöfver det väl knappast påpekas, att Zolas stil i sina bästa partier ägde en ovanlig intensitet plus en kolorit och, då ämnet så kräde, en plastisk storhet, som alljämt väcka beundran. En sådan författares insats i världslit-teraturen kan väl icke anses ha varit förgäfvad.

E. H—N.

Ett korbref om teater.

KARA KUSIN ANN MARIE! BÖRJAR du nu hungra efter andra förfröelser än dem du har därute på din ägande gård, som jag när jag vill kan se hur vacker den är nu i höst-solskenet. Du hade ju kräftkalas i förra veckan för alla dina grannfamiljer, och din sväger jägmästaren, som fuskar i pyroteknik, brände ju af ett fyrverkeri för att kvittera gästfriheten. Vidare har du dina päronträd att skatta, den nya ponyn att köra in o. s. v. Om jag begriper hvarför du då hemsöker mig med begäran om råd på hvilken teater du skall gå, när du närmast kommer till staden, för att, som du säger, skaka af dig den andliga dåsigheten. Du frågar om "Pröfvodagen" förljånar att du offerar en afton på den. Du vill uppmuntra den svenska dramafiken, säger du. Pröfvodagen är en dansk pjäs, min vän, fast författaren, numera död, råkade heta Hjalmar Bergström. Hade han varit svensk med det namnet, kan du väl begripa att han aldrig blifvit spelad.

Nå, "Pröfvodagen" kan du lugnt hoppa öfver. Författaren var en god dramafiker, det kan inte förnekas, men han fick ej fullborda sitt stycke innan han dog, och så kom en annan och skarfvade till slutet, ett slut, som gör hela stycket omöjligt — ett slag i ansiktet på sanning och logik, ja, du förstår. Men herrarne Gösta Hillberg, Käge och Norée hedrade sig i sina respektive uppgifter och fruarna Rafael och Zanderholm likaså.

Men jag kan tala om för dig, min kära kusin, att Wied, den danske författaren, hvars noveller jag en gång läste högt för dig, då du gick och såg ful ut i påssjukan, är fader till ett ganska musigt lustspel, "Erotik", hvilket just nu står på Intima teaterns program. Jag får bekänna att jag uppskattar dess rustika komik bättre då jag läser stycket, än då jag ser det från scenen, men kommer du in till staden någon dag, kan du gärna gå och titta på härligheten. "Din älskade Laven" som antikvitetshandlar Snäll kommer kanske att förstöra en och annan illusion för dig, eftersom du spunnit så många romantiska drömmar kring denne skådespelare. Men ett godt skraft får du åt hans svada och du faller bestämdt till föga för hans betydliga karaktäriseringskonst. Det öfriga herrskapet kommer helt säkert också att väcka din uppmärksamhet. Du vill nog inte ha dem i din salong på Björknäs, men du får skratta åt deras krumsprång under den lilla guden Amorsens spira, det är visst och sant. Och du begär ju inte bättre än att bli road.

Din
ARIEL.

REDAN

i dag böra våra ärade kvartalsprenumeranter förnya prenumerationen — om detta nu icke redan är gjordt. Iduns Julnummer, gediget o. innehållsrikt som vanligt, utdelas gratis till alla prenumeranter. Prenumerera

I DAG

msk. mjöl (40 gr.), 1½ lit. efterbuljong, 2—3 äggulor, salt, cayenne.
 Beredning: Svampen rensas, sköljes och förvälles, tills den är mjuk. Den upphälles på sikt och får väl rinna af, hvarefter den skäres i tärningar och fräses i smöret tills det är klart. Svampen klämmas upp ur smöret med en sked och mjölet fräses därefter med smöret 2 min., den kokande buljongen spädes på och får koka under rörning 5 min. Äggulorna slås upp och vispas i soppan, som därefter afsmakas med kryddorna och hälls öfver svampen i soppskålen. Serveras med ostkrutong eller rostadt bröd.

Kräftsås (f. 6 pers.). 1 msk. smör (20 gr.), 2 kulor kräftsmör (20 gr.), 2 hg. konserverade kräftstjärtar, 4 msk. mjöl (40 gr.), 6 dcl. gräddes, 1—2 äggulor, salt, socker, hvitpeppar.

Beredning: Användas färskkräftor, beräknas 1 tjuv till denna sås. Af skalet beredes då kräftsmör. Användas salta kräftstjärtar, få de ligga i mjölk några tim. och mjölken bytes ett par gånger. Kräftstjärtarna hällas upp i dürkslag och få rinna af väl. Smöret smältes, kräftstjärtarna (de konserverade) fräses däri, tills smöret blir klart, då de klämmas upp med sked och mjölet fräses med smöret 2 min., grädden spädes på och säsen får koka 5 min. De uppvispade äggulorna och kräftstjärtarna tillsätts och säsen får sjuda samt afsmakas med kryddorna.

Såsen kan äfven kokas på fiskbuljong och gräddes och i enklaste fall på god mjölk.

Räksås beredes på samma sätt.

Varm chokladpudding (f. 6 pers.). 1½ msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 dcl. gräddes, 2 dcl. mjölk, 70 gr. socker 35 gr. rifven, osokrad choklad, 4 ägg.
 Till formen: 2 dcl. socker, 2 msk. vatten.

Beredning: Sockret lägges i en smord, något varm stekpanna, bryns lätt, hvarefter det kokande vattnet tillsättes, och härmed beklädes en eldfast form. Smör och mjöl fräses 2 min., grädden och mjölken spädas på, sockret och chokladen tillsätts och massan får ett godt uppkok samt upphälles och får kallna. Äggulorna tillsätts därefter, en i sänder, under kraftig rörning, och sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitorna. Massan hälls i den beklädda formen och puddinggräddas i vattenbad i ugn omkr. 1 tim. Uppstjälpes och serveras varm med vaniljsås.

Stekt rödspotta (f. 6 pers.). 1½ kg. rödspotta, 1 msk. salt (15 gr.).
 Till panering: 3 dcl. mjölk, 4 msk. mjöl (40 gr.), 2 ägg, 2 tsk. matolja, salt, hvitpeppar, 2 dcl. stötta skorpor.

Till stekning: ½ kg. flottyr, 1 citron.

Beredning: Rödspotterna läggas på ett fat, bestrykas med litet ättika, få ligga ½ tim., och skrapas därefter väl med en knif. De rensas, hufvudet skäres bort och det mörka skinet flås af på så sätt att stjärtfenan skrapas med en spetsig knif uppåt, tills så mycket skinn lossnar, att man kan linda ett hvar omkring knifbladet, kniven rullas därefter mot hufvudet och skinet lindas däromkring. Fiskarna ingnidas med saltet, få ligga 1 tim. torkas väl med fiskhandduk, doppas i mjölken, vändas i mjölet, doppas därefter i de väl vispade äggen, blandade med matolja och smaksatta med litet salt och peppar och vändas sist i stötta skorpor. De klapas med en knif så att paneringen fastnar och få ligga 1 tim. att hårdna. Flottyrerna upphettas i en stek- eller långpanna, fiskarna läggas i och stekas vackert brungula, hvarefter de läggas på sugpapper att rinna af. Rödspotterna läggas upp på varmt fat med tärtapper, garneras med citronklyftor och serveras med brynt smör och persilja samt pressad potatis. Fisken kan äfven stekas i smör.

Stekt kalfläver (f. 6 pers.). 1 kg. gödkalfläver, 50 gr. späck, 2 tsk. salt (10 gr.), ½ tsk. hvitpeppar, 1 maghinna, 3 msk. smör (60 gr.), 6 dcl. kokande mjölk, 1 msk. soja.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl (20 gr.), lefversås, 1—2 dcl. tjock gräddes, salt, socker hvitpeppar, ½ msk. kallt smör (10 gr.), (1 msk. rifven mesost).

Beredning: Lefvern, som bör vara ljus och skör, får ligga i vatten omkr. ½ tim., torkas väl, putsas och spädas med fina späckstrimlor, rullade i en blandning af saltet och pepparn. Med resten af kryddorna ingnidades lefvern och inlindas i maghinnan (som vanligen följer med vid inköpet), hvilken hopsys eller fästes ihop med vispkvistar. Smöret brynes i en järnkastull, lefvern lägges i, bryns på alla sidor och spädas med mjölken, litet i sänder. Den får sakta steka med tätt slutet lock omkr. 1½ tim., hvarefter den öfveröses ofta. Hinnan tages bort, lefvern skäres i tunna skivfor, lägges upp på varmt serveringsfat, litet af säsen hälls öfver och resten af säsen serveras i såsskål.

Nyhet!

Öfvergångshatten

"ELLA"

af Sammet

Färger: Lila, Brunt, Gråbrunt, Gråblått, Svart, Hvitmanchester

Kr. 3:95

A.-B. NORDISKA KOMANIET
 — Damhattafdelningen —

CLOETTAS GULD-CACAO
 i vidstående förpackning
 säljes öfverallt
1 HEKTO 45 ÖRE

Försök
Stekt gröt
 af **SVALÖFS**
 snabbkokande
KORNFLINGOR

Vet Ni att
Gahnelit
 är ett utomordentligt
 godt munvatten?
Försök eljest!

KÖKSALMANACK
 Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND.
 Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 3—9 OKT. 1915.
SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; chateaubriand med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Späckad kalfläver med potatis; äppelkompott med gräddes.
TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; brynt stångkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtor med fläsk; plättar med sylt.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; tomater, stekta i skifvor med stekt potatis; kaffe eller te. Middag (vegetarisk): ängad hvitkål med smält smör och pepparrot; risgrynspudding med saftsås.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; fattiga riddare med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Ärtpuré med stekt bröd; kokt fläskkorf med potatismos.

RECEPT:
 Afredd buljong med svamp (f. 6 pers.). 2—3 lit. färsk svamp (kantareller, färtickor och finger-svamp), 2 msk. smör (40 gr.), 4

SIDENHUSET Stockholm.
 Regeringsg. 32.
 Detalj & Engros.
Damernas parad.
 Är Skandinavien största firma för **Sidenvaror,**
Sammet, Spetsar, Band, Ylle- och Bomullstyger,
 Damunderkläder, finare Tricotage, Handskar.
P. D-Korsetter, Damkonfektion, alla slag.
 Landets största detalj-Damskrädderi.
 Lyxbeställningsafd. 2 fr. upp. Populäraafd. 1 fr.
 Profver & kostnadsförslag franco.
 Priserna erkänt lägre än i utlandets Sidenhus.

Ekströms
JÄSTMJÖL
Ekströms
VANILJSÖCKER

Världsberömda.
SINGER & Co
 SYMASKINS AKTIEBOLAG
 Filialer
 på alla större platser.

D. B. C.
Flytande Putskrä
 för metaller.
 Profva den och Ni använder aldrig någon annan. Fås öfverallt.
 Fabrikant: Dorch, Bäcksin & C:os A.-B. GÖTEBORG.

Fyrtornets
RADHE
 Ansjovis i Ostronsås
 Erkänt bästa inläggning.
För finsmakare!

Är magen i oordning använd
 då Apoteket Vasens Laxermarmelad.
 Är ett behagligt och effektivt afföringsmedel. Pris 1 kr. per ask. Finnes å alla apotek

Verklig skönhet
 kan ingen ernå utan en frisk, ren och ungdomlig blomstrande hy. Hemligheten att vinna detta vackra resultat ligger i att använda firman F. Paulis så allmänt omtyckta Ovicula tvål, som är sammansatt af det sedan antikens dagar berömda skönhetsmedlet, äggämnet, blandadt med fina kosmetiska tillsatser. Det dagliga bruket af F. Paulis Ovicula tvål förskaffar Eder en hy värdig
en verklig skönhet.

SKULTUNA
KOK- & KÄRL

OXYGENOL-SALVA
 Med
 vätesuperoxid

Fruktförvaring Fruktthyllor
 Fruktställ, Trädgårdsstegar.
 Begär vår nya prislista.
Rönneådalens Aktiebolag,
 Stockamöllan. Tel. 5.

Från Ystad till Haparanda
 användes
Yvytvål.
 Säljes i hvarje välsorterad Parfym- och Herrekliperingsaffär för 50 öre st.
Österlin & Ulrikssons
 Kemisk Tekn. Fabrik,
 Ystad.

Förnämsta vita stängtvål är **Äkta Balsamiska**
Barnängens Aseptintvål
 OBS. Björnstämpeln!

Pensionsförsäkring.
Allmänna Enke- och Pupillkassa i Sverige
 meddelar försäkring för pensioner till efterlevande änkor och barn.
 Inträde är öppet för hvarje svensk undersåte, som med afseende å helse-tillstånd prövas antaglig och icke uppnått 60 års ålder. Pension kan betingas från 100 till 1,500 kronor. Insats en gång för alla kontant eller delvis genom revers eller årliga premier.
All vinst tillfaller de försäkrade i form af årlig tillväxt af pensionen under den persons lifstid som betingat pensionen. Pensionstillväxten utgår f. n. med **4,5 procent** för år å det betingade pensionsbeloppet.
 Prospekt portofritt. Adress: Storkyrkobrinken 11, Stockholm.

Lejon Pantar & Strumpor

ÄRO AF BÄSTA KVALITE & OMSORGSFULLASTE UTFÖRANDE FÖRSÄLJAS ÖFVERALLT

Tillsåsen fräsas smör och mjöl 2 min., leversåsen och grädden spådas på och såsen får koka 5 min., hvarefter den afsmakas med kryddorna och den rifa mesosten, om så önskas. Sist tillsättes det kalla smöret. Serveras med kokt potatis och lingonsylt.

Tomater, stekta i skivor (f. 6 pers.). 5 stora tomater, 2 tsk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 ägg, 1

PHOSPHO-ENERGON-PILLER

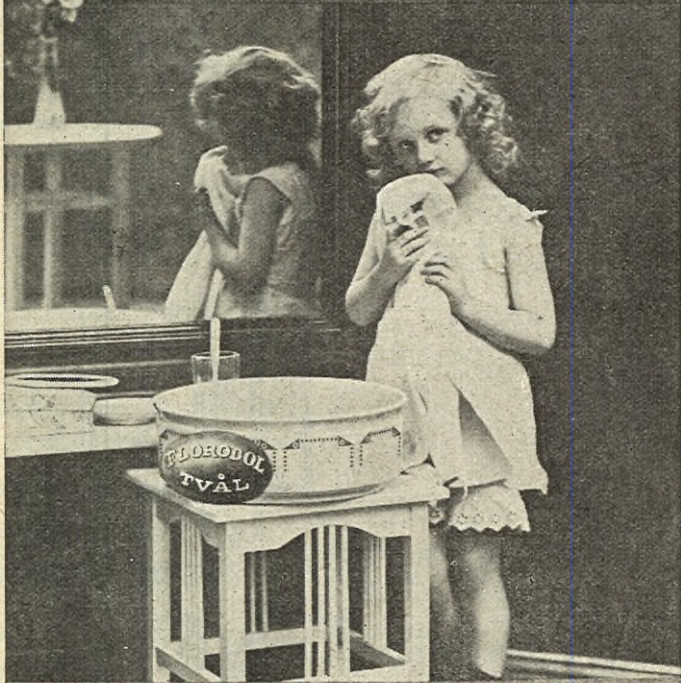
FÖRORDAS AV LÄKARE vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet. SÄLJES ENDAST I APOTEK A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

Svenska Havregryn äro de främsta i världen

Gillehammar (KALMAR) AXA Vargårda
1 portion gröt kostar c:a 2 öre. Köp Originalpaketer!

Florodol-Tvålen

är damernas favorit tvål och en idealisk barn tvål.

förlämnar sammetsmjuk, smidig och vacker hy, gör hals och händer hvita och mjuka. Parfymeri FLORA, GEFLE.

dcl. stötta skorpar, 3 1/2 msk. smör (70 gr.), 1 stor portug. lök.
Beredning: Tomaterna sköljas, torkas och skäras i skivor. Tomatskivorna kryddas och doppas i det uppvispade ägget samt vändes i de stötta skorparna. Löken skalas och skäres i tunna skivor. Hälften af smöret brynes i en stekpanna, tomatskivorna läggas i, stekas vackert bruna på båda sidor och uppläggas på varmt serveringsfat. Löken brynes i resten af smöret och därmed garneras bifarna. De serveras med stekt potatis som frukosträtt.

Ängad hvitkål (f. 6 pers.). 1 medelstort kålhufvud, 1 purjolök, 40 gr. smör.
Till servering: 100 gr. smör, rivnen pepparrot.

Beredning: De yttre gröna bladen bortskäras från hufvudet, som därefter delas i 8-10 klyftor, hopsättes åter, så att det ser helt ut och ombindes med fint segelgarn, förut doppadt i hett vatten. Det nedsättes i en potatiskokare och ofvanpå kålhufvudet lägges den ansade, ituskurna purjolöken och smöret, fördelat i flockar. Det ångkokas därefter omkr. 3 tim. eller tills det kännes mjukt. Serveras med smält smör och pepparrot samt kokt potatis.

SVAR

Nr 170. Såväl »Bikupan», Klara-bergsgatan 21, som »Arbetsmyran», Drottninggatan, mottaga arbeten till försäljning mot en provision af 10 öre pr krona. Äfven i Skandinavisk Konstslöjdförsäljning, Klara-bergsgatan 27, och i Vadstenaboden, Regeringsgatan 22, torde det gå för sig att få aflämnat arbeten. Men de måste vara väl utförda.

Hjärterdam.
— Vill Ni sälja handarbeten bör Ni vända Er till Husmödrarnas Centralaförening, Jakobsbergsgatan 20, Stockholm. Riks 128 34. 10-5. Byrån åtager sig försäljningar mellan hem i landsorten och Stockholm. Ebon.

Nr 171. Sardonyx är en varietet af onyx, hvarå den hvita och svarta färgen omväxlar med brunröd karneol, hvilken kallas sader. Färgen på onyx

äro vanligen svart och hvitt eller svart, hvitt och brunt. Agaten är skiftande i färg, blått grönt gult, lilas o. s. v.

Illos en guldsmed får Ni ju utan svårighet se de olika stenarna, liksom Ni får veta deras pris, som varierar allt efter stenens skönhet. Hjärterdam.

Nr 172. Det är vanskligt att gifva Er ett bestämdt råd och kanske lika vanskligt att följa ett gifvet råd. Om ni lydte Edra släktingars förmaningar, och låte giftermålet anstå finge Ni kanske anledning att sedan ångra Er och detsamma kunde bli följden om Ni trotsade allt och gifte Er nu. Bäst är att Ni själf noga väger allt för och emot och sedan lyder Er egen ingifvelse.

Jag för min del anser emellertid att det är liten eller ingen risk att gifva Er genast på den inkomst Ni ha. En säker inkomst på 3,000 kr. bör kunna räcka godt äfven under dessa kristider, om inga öfverdrifter förekomma och hushållet skötes ordentligt. Har Ni det rätta intresset, så lär Ni Er nog på kort tid de olika sparsamhetsmöjligheterna. Annan Ni behålla Er plats vid telegrafn måste Ni nog ta en jungfru till hjälp, men det bör ju gå bra, ty då kommer ju Er egen förtjänst som ett plus till de 3,000. Ett par bekanta till mig gifte sig nyligen med ännu mindre tillgångar, men det går utmärkt för dem. Anders.

Nr 173. Gummiringar till konservburkar erhålles hos Kuntze Drottninggatan 52, Stockholm. Hej.

— Det finnes en ny omtyckt praktisk metod att tillsluta inkogningsglas, som dock inte kan tillämpas vid sterilisering, särskildt praktiserad i Tyskland under allvarsåret. Man klipper af gammalt linne ett stycke, så stort att det täcker öppningen på glaset, viker ihop lappen, så att den bildar en spetsig triangel och doppar den i upplöst vanl. hartz eller paraffin. På så sätt impregneras linnet. Innan t. ex. paraffinet torkat på lappen, anbringas denna skyndsamt öfver glasöppningen, dras slätt åt alla sidor och fastbindes med ett i varmt vatten doppat snöre. Burkar med marmelad kunna äfven först öfverbindas med linne och sedan doppas i det upplösta paraffinet. Anders.

MUSTAD'S VÄXT-MARGARIN

Liknar natursmöret såväl i smak och lukt, som i utseende och konsistens. Begär högsta märket: MUSTAD'S "BÄSTA-VÄXT"

Nr 174. Till den röda mattan passas nog bäst att hålla äfven gångmatorna i denna färg, och då torde halfylle, d. v. s. inslag af ylle lämpa sig bäst, ehuru bomullsmattor äro praktiska, emedan de lätt kunna tvättas. Till hvardagsrummet passar det mycket bra med orangegula tapeter, färgen är både varm och glad. I så fall biefve det vackert att till hvit möbel taga gul klädsel, t. o. m. hemväfdt gult och hvitt rutigt är trefligt, men det är ju helt och hållet smaksak. Hjärterdam.

— Jag öfverlämnar åt någon annan att nämna de färger och mönster som gå ihop, harmonisera, med de möbler Ni angifvit. Vill endast säga, gör färgvalet själf, det är ju åt Er och Er man hemmet skall göras trefligt och gladt och därför bör det prydas i

så att säga egna färger — egen stämning, egen smak. — Välj själf och i halfylle! Anders.

Nr 175. Anonyma förslag mottagas och beaktas, äfvenså gemensamma förslag med gruppnamnunderskrifter. Förslag skola emellertid vara insända före utgången af oktober. De adresseras till Med. d.r. Karolina Widerström, Gamla Kungsholmsbrogatan 19, Stockholm. Anders.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA: Vidi. Ha ej plats. Intresserad. Låt oss bekymra oss om honorarfrågan, sedan vi sett alstret.

De vakne affärsmännen ha i år förtjänat mycket.

Så blir äfven förhållandet med dem som söka biförtjänster. De som nu passa på att upptaga order å Julstämning kunna lätt få en biförtjänst af 100 å 200 kr. Vana vid agentur fordras ej.

Begär proporfölj som jämte planscher sändes gratis från

Åhlén & Åkerlunds Förlag Afd. Julstämning, Stockholm C.

— God dag, Fröken — ännu mera strålände än eljest; hvad använder Ni för gudomliga medel?

— M. ZADIGS Divinia Tvål!

Ett - 1 - öre RISGRYN

(20 gram)

innehåller (enl. Livsmedelskommissionens broschyr) samma näringsvärde som

ett ägg

De smakligaste och nyttigaste rätter kunna beredas

Att beakta i dyrtider.

Garanti för ren och ädel vara erbjudes genom köp av nedanstående svenska märken.

A.-B. Göteborgs Ris- & Valskvarn Kalmar Ångkvarns Aktiebolag.

JACOBSONS AFFÄR HANDARBETEN, TAPISSERI M. M. 24 B GREVTUREG. VID TATTERSALL.

Dragningslotteri

i Stockholms Fjällkoloniers Lotteri, äger rum den 20 Oktober 1915.

Insänd därför skyndsamt Eder rekvisition, märkt X 1, adress: Fjällkoloniloteriet, Artillerigatan 60, Stockholm, hvarifrån lottorna sändas mot postförskott å 2 kr. pr lott + porto samt kostnaden för dragningslista, som utan särskild begäran tillsändas enhvar, som skriftligen rekvisiterat lott. Dragningslista utkommer 2 å 3 veckor efter dragningen.

Hvar 8:e lott vinner.

Högsta vinst: "Ett idealhem" (konstnärligt komponerade möbler, mattor, gardiner, ljuskronor och prydnadsföremål till sal, hvardagsrum, sängkammare och barnkammare), värde 9,000 kr. "Bäcken", marmorstaty af H. Neujd, 5,000 kr. Motorbåt, 3,000 kr. Tafla af Carl Larsson, 2,000 kr. etc., sammanlagdt 12 vinster i värde om minst 1,000 kr. (se vinstlista, som medföljer hvarje rekvisiterad lott), 365 vinster om 900-100 kr., 1,200 vinster om 90-40 kr., 1,680 vinster om 39-25 kr., 3,650 vinster om 24-10 kr. etc.

BENGT OXENSTIERN. Lotteriets föreståndare.

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast afskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

GODA PLATSER öfver hela Sverige för bättre platssök. anskaffas. Insänd betygsskrifter, foto. o. 20 öre i svarsporto t. Centralförmedlingen, Jakobsgat. 20. Sthlm.

EN PÄLITLIG, ORDENTLIG och särskildt barnkär fröken, mellan 30 och 40 år, önskas som hjälp i hushållet, med sömnad, samt skötsel af tre gossar i 8 års åldern. Lärarinna finnes. Svar med fotografi till greffvinnan M. Kalling, Myrö, Örebro.

TILL PRÄSTGÅRD i Stockholms närhet önskas den 1 nov. en duglig, bildad flicka att tillsammans med husets dotter utan hjälp af jungfru sköta alla hemmets sysslor för två personers hushåll. Svar jämte rek. och lönepret. till »God hjälp» Iduns exp. f. v. b.

EN DUGLIG, PÄLITLIG, BARNKÄR ensamjungfru (ej stockholmska) får god plats i liten familj i villasamhälle nära Stockholm 1 nov. Barnjungfru finnes. Reflekteras endast å personer med utmärkt rek. Svar med foto., betyg och rek. till »Värmländska», Lidings Villastad p. r.

BARNFRÖKEN, helst tysktalande, kunnig i sömnad får god plats för fyra barn, ålder 10, 8, 6 o. 4 år. Ref. och lönepret. torde sändas till »E—e», Vänersborg, p. r.

NORRA INACK. Byrån Drottninggatan 68, Sthlm ansk. goda platser åt värdinnor, sjuk- och barnsköt., kontors-, sällskaps- och hushållsfröknar.

LÄRARINNA, enkel, undervisningsvan önskas åt en 9-årig gosse å egen- och Lidköpingsstrakten. Svar, helst med foto. till »15 okt.», Winninge a.

Rask, ordentlig, barnkär flicka från godt föräldrahem, kunnig i enklare sömnad samt van vid inomhus förekommande göromål får god plats till den 1 nov. i familj med tre barn, att hjälpa till med deras vård och kläder. Bör äfven hjälpa till med städning. Jungfru finnes. Svar med foto. ref. och löneanspråk till »Pärlig 1915», Köping p. r.

Bättre, arbetsam flicka frisk och stark med glad lyne, kunnig i matlagning m. m. samt villig, utan jungfru, med yngre husmoders hjälp, sköta hemmet hos liten familj i villa med alla bekvämligheter, erhåller plats, om betygsskrifter, fotografi samt uppgift om lön och ålder tillstalles: »M. B.» Moholm.

Husföreståndarinnan och värdinna får anställning i nästa nov. hos öfgrt såg.-disponent. I och för sällskap önskas dam med angenämt, glad sätt och om möjligt musikalisk. Svar med fotografi till »Hemtreffnad» adr. Vestervik.

Sjuksköterska, att tjänstgöra både som operations- och husmoder anställes från 1 november vid Sjukstugan vid Fagersta bruk. Begynnelselön 600 kr. pr år och allting fritt. Ansökan, åtföljd af betyg, fotografi och referenser sändas före 10 oktober under adress Fagersta Bruks Aktiebolag, Fagersta.

Sjuksköterskeplatsen vid Älghults fattiggård är till ansökan ledig senast 1 okt. Lön 450 kr. pr år, allting fritt o. 1 månads semester. Ansökan åtföljd af betyg o. fotografi insändes genast till under-tecknad. Wict. Hoffman. Ordf i Älghults Fattigvårdsstyrelse.

Hushållslärlarinna sökes.

Plats som lärarinna i hushålls ekonomi erhålles den 1 förstkommande november om betyg och rekommendationer jämte fotografi sändes till »Skolföreståndarinnan» före den 1 instundande oktober under adress: S. Gumælii Annonsbyrå, Malmö, f. v. b. Lön 500 kr. för 9 mån. jämte bel. fri kost och eget rum med elektrisk belysning.

Söker Ni plats

på något af den kvinnliga verksamhetens olika områden?

Kom då ihåg

att ett bepröfvadt och af tusentals kvinnliga platssökande med bästa resultat använt förfaringssätt är att sätta in en liten annons i IDUN. En platsannons — 10 mm. stor — kostar endast 2 kronor. Beloppet kan insändas i postanvisning, hvar vid texten lämpligen skrives af postanvisningsblanketten.

AKTIEBOLAGET M. BENDIX
Sveriges äldsta - och största - Specialfirma
i
BARNKLÄDER
Särskilda afdelningar för
Backfisch-Konfektion
&
Barnskodon
18 Regeringsgatan.
Sändningar för ben. urval exp. till ärade kunder samt till i landsorten kända pers. Vid rek. för minst kr. 25.— fraktfritt till rek. närm. järnvägs- eller poststation.
Akt.-Bol. M. BENDIX,
18 Regeringsgat. 5 Sturegat. 90 Drottninggat. STOCKHOLM.

Till enskild vårdanstalt
för sinnessjuka (19 platser) sökes kompetent föreståndarinnan. Närmare upplysningar lämnas genom häradsförhöfding Dürings advokatkontor, Göteborg.

PLATSSÖKANDE

UNG FLICKA som i sommar genomgått en landthushållsskola önskar pl. till den 1 nov. i familj. Svar till »20 år» p. r. Akulla.

Utbildade barnsköterskor spec. från Sällskapet Barnavård, anskaffas af Stockholms Stads Arbetsförmedling, Regeringsgt. 107. Riks-o. Allm. tel. 4047. Kl. 9 f. m.—4 e. m. (lörd. 9—2). Obs! Särskild avdelning för barnsköterskor! Samarbeta med Sällskapet Barnavård!

UNDERVISNINGSVAN lärarinna önskar plats att undervisa minderåriga i vanl. skolämnen, språk och musik. Små pret. Svar till »R. C. Y.», Iduns exp.

UNG SMALÄNSKA (landtbrukardotter) önskar mot fritt vivre plats i fin familj att hjälpa till i hushållet. Har genomgått folkhögskola och hushållskurs. Svar till »Familjemedlem» Wassmolösa p. r.

BÄTTRE FLICKA önskar plats i bildad familj där jungfru finnes, att deltaga i förekommande göromål. Kunnig i sömnad samt handarbeten. Sv. till »Smäländska», Oscarshamn p. r.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser af alla slag.

En platsannons — 10 mm. stor — kostar endast 2 kronor. För större annonser beräknas ett pris af 25 öre pr 5 stafvelser.

UNG, ANSPRAKSLÖS FLICKA som genomgått 8-kl. flickskola önskar komma till vänl. äldre dam som hjälp o. sällskap el. till familj att underv. barn. Svar t. »Ordentlig S», Iduns exp. f. v. b.

EN BÄTTRE ANSPRAKSLÖS FLICKA önskar plats i familj att vara behjälplig med alla inomhus förekommande göromål. Inga stora lönepret., mera afseende fästes vid ett vänligt bemötande. Tacksam för svar märkt »Familjemedlem 29 år», Iduns exp. f. v. b.

BILDAD FLICKA önskar plats som värdinna, sällskap el. hjälp i hemmet. Van vid husliga sysslor, handarbete och klena personer. Godt lynne. Sv. till »Bästa rek.», Iduns exp. f. v. b.

HUSFORESTÄNDARINNA, enkel, duglig, van att sköta tjänare, önskar plats i hem där husmoder saknas. Fina betyg från flerårig plats. Tacks. för svar till »Plikten framför allt», Iduns exp. f. v. b.

UNG ENKEL FLICKA önskar plats i familj, där jungfru finnes; är kunnig i handarbeten och något väfnad. Svar till »Hjälpreda», Iduns exp.

UNG FLICKA som genomgått matlagningsskola önskar plats på landet att under skicklig husmoders ledning lära hvad som hör till ett ordentligt hems skötande, samt sömnad. Någon lön önskvärd. Svar till »Signe», Iduns exp.

MUSIKALISK DAM kan få dela hem med lärarinna. Sv. t. »Idealist» A. Tidn.-kont., Gust. Ad. torg, Stockholm.

BILDAD FLICKA, som äger förmåga att göra hemmet treffligt, kunnig i matlagning o. hvarjehanda hemsysslor önskar plats 1 nov. som värdinna i aktadt hem. Barnkär. De bästa bet. o. ref. från sjuårig plats finnes. Sv. emotes tacksamt under sign. »26-årig norrländska», Iduns exp. f. v. b.

FLICKA AF GOD FAMILJ, som är kunnig i matlagning och alla inom hus förefallande göromål, i sömnad och handarbeten, önskar plats i familj som husmoders verkliga hjälp. Svar till »Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

Musikalisk, ung flicka önskar komma i bättre (helst troende familj) där jungfru finnes. Villig deltaga i hemmets göromål. Kunnig i handarbete. Svar till »Familjemedlem», Krylbo p. r.

Mot fritt vivre önsk. dam medd. tyska lektioner el. sjukgymnastik och massage. Sök. har und. 16 år haft eget inst. f. sjukgymn. i Tyskland. Prima ref. Svar till »Barnkär», Iduns exp.

Ung flicka önskar plats i familj för att lära matlagning. Sv. till »R.», p. r. Åkulla.

Plats önskas hos läkare i stad af ung lärarinna, som önskar biträda vid läkarens mottagningar för att därigenom inhämta någon kunskap i sjukvården. Hjälper gärna till i hemmets öfriga göromål. Ingen lön, men fritt vivre. Anses som familjemedlem. Svar före den 1 okt. till Emma Svensson, Ö. Tomarp, (Kristianstads län).

För en 26-årig flicka, af god familj, kunnig i litet af hvarje, äfven sömnad, sökes plats mot fritt vivre på landet, helst i prästfamilj, där hon får deltaga i alla i hemmet erforderliga sysslor och där hon under en bestämd husmoders ledning får lära och erfara arbetets välsignelse. Svar emotes tacksamt snarast möjligt under adress »Arbete och glädje», Trollhättan p. r.

Svenskamerikanska

önskar plats som husm. verkl. hjälp o. sällskap eller hos äldre dam eller herre. Svar till »23 år», Örebro p. r.

Ung, bildad, språkkunnig flicka af god familj, söker plats i landsortsstad eller på landet att vara husmoder behjälplig med förekommande göromål. Kunnig i enklare matlagning och bakning. Villig hjälpa till med läsläsning. Svar till: »Stockholmska 22 år» under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Husmodrar!

Ung flicka, som genomgått folkhögskola, landthushållsskola och landtmannaskola söker plats den 1 nov. för vidare utbildning i alla slags husliga göromål. På lön fästes mindre afseende men önskar anses som familjemedlem.

Godä bet. o. rek. kunna företes. Svar till »Thea», adress Landtmannaskolan, Vindeln.

Junge, gebildete Deutsche, perfekt Franz. sprechend, musikalisch sucht Aufnahme in eine Familie od. bei einzelner Dame als Gesellschafterin od. Kinderfräulein. Antwort an »Deutsch 1915». Iduns exp.

Engelbrekts förmedl. och Sjuksköterskebyrå

Walhällavägen 115, 2 tr. STOCKHOLM
förmedlar platser för ex. sköterskor, Värdinnor, Hushålls- och Barnfröknar. Riks 17181 A. T. 24113

18-årig flicka

frisk, stor och stark, önskar plats i bättre familj, helst på landet, där hon under erfaren husmoders ledning får deltaga i alla husliga sysslor och får betraktas som medlem af familjen. Någon lön önskas. Sv. utbedes till fru Isa Hedlund, Ö. Kyrkogatan 62, Norrköping.

En 28-års bildad flicka

söker till 1 nov. eller eventuellt tidigare, plats som hjälp och sällskap, antingen hos äldre ensam dam, eller äldre herrskap, gärna på landet. Är kunnig i såväl hushålls- som skrifgöromål samt enkel sjukvård. Goda referenser. Svar märkt »Skånska», Svenska Telegrambyrå, Malmö.

Barnsköterska

som genomgått sällskapet Barnavård önskar plats, nu genast eller framdeles, i större familj. Svar emotes tacksamt under sign. »19 år», Iduns exp. f. v. b.

Förlofvad flicka

23 år, önskar i slutet af oktober komma i bättre, mindre familj för för att lära sig ett hems skötande. Svar till »23 oktober», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

INACKORDERINGAR.

UNG FLICKA af bildad familj önskar inack. i prästhem på landet, där ungdom finnes, för att lära sig en husmoders göromål. Svar med prisuppgift m. m. till »Framtid», Halmstad p. r.

Husmödrans Centralförmedling

Förmedlar köp och försäljningar mellan hem i Landsorten och Stockholm. JAKOBSGATAN 20, STOCKHOLM. Rt. 12834. 10—5 A. T. 2313.

BILLIG INACKORD. erbjudes bildad dam hos ensam änkefru beboende villa i vacker flitig trakt vid Vaddö kanal. Ref. önskas och lämnas. Sv. i bref till »Fru M.», Vaddö.

Residenz Braunschweig

Junge Mädchen finden zu ihrer Fortbildung in (besonders künstl. Ausbild. in Musik Gesang u. Klavier v. namhaften Künstlerinnen) und z. Vervollk. in der deutschen Sprache vorzügliche Pension im eigenen Hause mit gr. Garten in gesunder Lage. Gelegen. z. Forb. in wissenschaftl. u. prakt. Fächern. Monatspreis: 100 kr. Geschw. K o c h. Auskunft: Sthlm Fril M. Gagge, Djursholm.

Inackordering

finnes för 2 å 3 unga flickor, hvilka på grund af svaghet, orsakad af blodbr. el. dyl., äro i behöf af stärkande luft och god vård. Massage kan erhållas i hemmet. Moderlig tillsyn. Om så önskas 1 tim. dagl. tysk konversation el. läsn. af tysk litteratur. Vackert läge, 1 t. järnvägsresa från Sthlm söderut. Svar till »Härlig natur», Iduns exp., Stockholm.

För äldre Herre eller Dam

finnes god helinackordering i Sthlms omedelbara närhet. Läkare på platsen. Sv. märkt »Syster A.», Iduns exp.

I aktad familj på landet

i mellersta Sverige helst nära stad, önskas godt hem för 12-årig frisk och väluppfostrad gosse. Utmärkt undervisning fördras. Svar snarast med referenser och pris till »Omsorgsfull tillsyn» Heroldens Annoncebureau A/S Kristiania.

Nytorps Pensionat, Lerum

emottager gäster året om, för längre och kortare tid. Sofiga, hemtrefliga rum. Härliga pensionader nära skog och sjö. 10 minuter från station.

Lille Kurt,

21½ år gammal, fattig och värlös, frågar om några barmhålliga föräldrar vill taga honom i sin vård. Vidare upplysningar genom fru Kristina Friberg, Sköfde.

Pension o. hushållsskola för unga flickor

i frisk, vacker trakt nära Köpenhamn. Undervisning i tyska och engelska. Språken talas i och utanför timmarna. Omsorgsfull vård. Pris 90 kr. i månaden. Prospekt från fru Stamer, Skovvej, Gentofte St.

NOBLESS I GLASBURKAR.

För tillfredsställelse af en del uttalade önskingar hafva vi sedan någon tid förpackat

Ahlgrens Skinn- & Läderbalsam

NOBLESS

äfven i praktiska glasburkar å ca 100 gram till ett pris af 50 öre. Nobless i glasburkar är af precis samma kvalitet som Nobless i tuber och fullt jämförlig med bästa utländska och dyrare fabrikat. Färger: svart, brun, gul, beige, grå och hvit.

F. Ahlgrens Tekniska Fabrik, GEFLE.
Grundad 1885.

Doktor J. Arvedsons kurs
Sjukgymnastik, Massage
o. Pedagogisk Gymnastik,
medför enl. kongl. maj:ts medgifvande
samma komp. o. rättigheter som en
kurs vid Gymn. Central-Institutet.
Kursen 2-årig, börjar den 15 sept.
Prospekt på begäran gen. Dr J. Ar-
vedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen

afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga
elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar den 14 sept.

Prospekt gen. kapt. J. Thulin, LUND.

Göteborgs Gymnastiska Institut

Fullständigaste ettåriga kurs i
Sjukgymnastik o. Massage.
Nästa kurs börjar 15 sept.
Begär utförligt prospekt!

Kurs i Massage och Sjukgymnastik
STOCKHOLMS
MASSAGE- & GYMNAS-TIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt.

Vid Professor Unmans Institut

börjar d. 1 okt. ny (ettårig) kurs i
massage och sjukgymnastik.
Begär prospekt!
Brunkebergsgatan 9, Stockholm.

Mélanogéne,

Dicquemare — färgar hår, skägg och
ögonbryn — håller färgen i månader.
Pris kr. 5.— + porto. Försänds disk.
Franska Parfymmagasinet,
Hoflev., 21 Drottninggatan 21, Sthlm.

OATINE

är ren hafreextrakt.
För dålig mage ordi-
neras hafregröt; för
dålig hy Oatine
hafrecreme, som re-
nar porerna, aflägs-
nar fräcknar och fin-
nar samt gifver hu-
den ett ungdomligt friskt utseende.
Äkta Oatine-Creme i hvit burk med
grönt lock: pris 1.50; 4-dubbelt inneh.
3.—. Oatine-snow 1.50. Finnas öfverallt
samt hos A. W. Nording, Biblioteksg. 11,
Birgerjarlsg. 16 o. Drottningg. 63, Sthlm.

FRÄKENPOMADA

gör hyn skär och hvit.
3 o. 2 kr. +
porto.
Parfymfabriken Drottninggatan 58, Stockholm.
HÅRFÄRG
4,50 o. 2,50 + porto.
Återställer hårets färg.

SASOL-TVÅL
för toaletten.

är afgjort nutidens förmåsta skön-
hets- och barntvål. Antiseptisk! Med
härlig parfym å 60 öre och utan parfym
å 50 öre öfverallt, äfven å apoteken
AKTIEB. SASOL, GÄFLE.

Damer! Vårda Eder hud!

Genom att hvarje afton massera hän-
der och ansikte med Skin-Food erhål-
ler Ni en frisk och ungdomlig hy.
Finnes hos samtliga parfym- och
drogaffärer

Lektioner i Linnesömnad,

äfven blusar, underkjolar, skjortor och barnkläder.
Elever mottagas dagligen 15 sept.—15 dec., 10 jan.—10 juni.
Karin Egnér. Eva Egnér.
Sibylllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04.

**Ett komfortabelt inredt badrum och kök
ökar hemmets trefnad.**

De nyaste, modernaste och i sanitärt
hänseende mest fulländade installati-
onsartiklar såsom: Badkar, Badugnar,
Badbatterier, Duschapparater, Tvätt-
ställ, Vaskar, Slasktrattar, Vattenklo-
setter, Pissoirer etc. samt Vaggplattor
af porslin och emaljerad zinkplåt erhållas från
oss genom alla entreprenörfirmor.

A.-B. Wilh. Sonesson & Co, Malmö.
Afdelningskontor:
Stockholm, Göteborg, Köpenhamn.

Edla Carlssons Privathotell rekommenderas.

Elektr. belysning och Rikst. i alla rum. Rum fr. 2 kr. Frukost o. Supéer serveras. Birgerjarlsg. 8, Stockholm. Röd, grön o. gul spåravn stannar vid porten. Riks. 44 01, 72 59. Allm. 125 89, 195 19.

I dag har utkommit hos alla bokhandlare i Sverige
och Finland
till firandet av Olof Högborgs 60-årsdag

UNDER JESU BRÖDERS SPIRA

Ur nya världens romantik, en förgången stats
historia, ett samhälles väg till döden
av

OLOF HÖGBERG.
2 delar — 500 sidor — pris 5 kr. 75 öre

“En historisk skildring där författaren på ett beundransvärdt
sätt lyckats sammansmälta sagoäventyret med den historiska
verkligheten — — — torde kunna räknas som det mest bety-
dande Olof Högborg åstadkommit sedan “Den stora vredens”
dagar.”
Maria Rieck-Müller i Idun.
C. E. FRITZES BOKFÖRLAGS AKTIEBOLAG.

Utmärkta organ

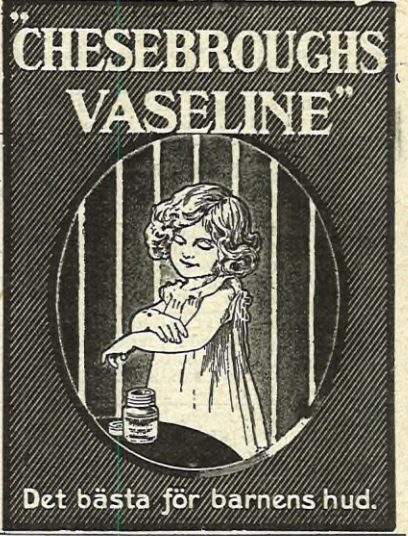
för
annonsering i landsorten
äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta-Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskilstuna:** Eskilstuna-Kuriren.
- Eslöf:** Skåningen Eslöfs Tidning.
- Falkenberg:** Falkenbergs-Posten.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hudiksvall:** Hudiksvallsposten.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Hörby:** Mellersta Skåne.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Kristinehamn:** Ansgariiposten.
- Laholm:** Sydhalland.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöta Correspondenten.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oskarshamns Tidningen.
- Piteå:** Norrbottens Allehanda.
- Skellefteå:** Skelleftebladet.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonshlad.
- Sollefteå:** Sollefteå-Bladet.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Söderhamn:** Helsingen.
- Södertälje:** Södertälje Tidning.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Bohusläningen.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Uppsala:** Tidningen Upsala.
- Visby:** Gotlänningen.
- Vänernsberg:** Elfsb:s Läns Annonshlad.
- Västervik:** Västerviks Veckoblad.
- Västerås:** Westmanlands Allehanda.
- Växiö:** Smålandsposten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands Tidning.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.

CHESEBROUGH'S Vaseline

Inregistr. Varumärke
»Den bästa vän, du någonsin kan få»

Med detta preparat kan
man lindra och bota många
krämpor. En liten burk
Chesebroughs Vaseline
kostar endast 25 öre och be-
friar dig från skroflig hud,
smärre sår och brännskador,
och om du låter en liten
smula smälta i munnen,
lindrar det hosta, heshet och
inflammation i halsen.
Profask å 10 öre erhålles
öfverallt.
Det är fullkom-
ligt utan smak.
Hvarje apotekare, såväl som
småre kemikalie- och par-
fymaffärer haiva det till salu,
men se noga efter, att fabri-
kantens namn Chesebrough
Mfg. Consd. New York,
U. S. A. återfinnes på hvarje
förpackning.
Filial i London,
42 Holborn Viaduct
Var försiktig med efter-
apningar. De skada i stället
för att hjälpa dig.

Det bästa för barnens hud.

Hushållsmödrar
vilka önska få sina knifvar, saxar
o. dyl. hushållsartiklar slipade i hem-
men kunna med förtroende hänvända
sig till A. T. 7452.

40-ÅRIGT EKSEM BOTADT! Intyg af
kyrkoherdar o. 100-tals andra pers. 3
kr. pr sats. FRU INA GÖTHE, Falun.

Crème de Cholepalmine,
utmärkt antiseptiskt
hudmedel,
säljes i tuber å 40
öre hos Herrar
Speceri-, Färg- och
Parfymhandlande
m. fl. samt å
Apoteken.

Ferrin
Fås på apoteken
Bästa järnmedel
Utmärkt styrkande.
Apoteket Lejonet, Malmö.

Mot grått hår!
Härmed meddelas att det utmärkta
och så mycket efterfrågade hårvatt-
net mot grått hår, som förhindrar
hårfall och fullständigt
borttager mjäll, och som i
öfver 40 års tid förts i Fanny Gelins
Parfymmagasin, Malmstorgsgatan 5,
Sthlm, numera fås under adr. Firma
Fanny Gelin, Norrviken n. Rikstet.
Norrviken 14. Pris 5:50 fraktfritt.

Passande julklapp.
Rödlakanskuddar, i skånsk konst-
väfnad (blyxt) i flera färger, vävas
på beställning. Storlek 59x45 cm.
Äkta hemslojdsfärger garanteras.
Pris pr styck 10 kr. Svar om beställ-
ning insändes inom 14 dagar till
Iduns exp. märkt «Skånsk hemslojd».

Måla porslin i hemmen
knappar, broscher nålar m. m. Det
är så enkelt äfven med de minsta
anlag. Onödigt med en dyr kurs; jag
lämnar skriftligen de nödiga upplysn.
om materialier och tillvägagångssätt
för endast 5 kr. Svar märkt «Strå
till stacken», Iduns exp. f. v. b.

Inget hårväxtmedel
huru dyrt det än vara må, öfver-
träffar »Luxur», ty »Luxur» är fram-
ställt på vetenskaplig väg och inne-
håller de för hårets snabba natur-
liga växt nödvändiga beståndsdelar-
na och är absolut oskadligt. Åter-
ställer grått hår t. sin naturliga
färg. Många intyg och tacksamhets-
skrifvelser från belåtna köpare. Prö-
va och dö! Full belåtenhet garan-
teras. Pris endast 1 kr. pr sats
(+ porto).
Varuhuset Regal
Dept. 6, Stockholm I.

Turkiska badet,
i Malmstorgsbadet är öppet hvarje tors-
dag för damer. Yppersta medel
för bibehållandet af smärt figur och
fin hy. Badet är angenämast, om
man är flera i sällskap. Pris kr. 1.50.

SKÅNSKA HANDELSBANKEN.
Fonder 21,200,000 kronor.
Stockholmskontor: Arsenalgat. 9
Filialer: { Södermalmstorg 8.
Sturegatan 32.
Deposition } 4 1/2 %
Kapitalräkning } 2 1/2 %
Sparkasseräkning 4 %
Fondafdelning. Kassafack

BRUNKEBERGS-TEATERN
Alltid veckans
bästa nyheter!
Idun utgifves denna vecka
i A och B.